

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Bakalářská práce

2014

Kateřina Davidová

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Kateřina Davidová

**Soft power v praxi - studie veřejné
diplomacie na příkladu Velké Británie v
letech 1997-2007**

Bakalářská práce

Praha 2014

Autor práce: **Kateřina Davidov**

Vedoucí práce: **Mgr. Jan Vška**

Rok obhajoby: 2014

Bibliografický záznam

DAVIDOVÁ, Kateřina. *Soft power v praxi - studie veřejné diplomacie na příkladu Velké Británie v letech 1997-2007*. Praha, 2014. 40 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií. Vedoucí bakalářské práce Mgr. Jan Váška.

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá problematikou veřejné diplomacie jakožto jednoho z možných nástrojů uplatňování soft power státu. Konkrétně je problematika zkoumána na příkladu vývoje veřejné diplomacie ve Velké Británii mezi lety 1997 až 2007, tedy v době vlády Tonyho Blaira. V práci je nejprve představena teoretická debata ohledně konceptu veřejné diplomacie, možnostech jejího využití pro zahraniční politiku i jejích úskalí. Následně je charakterizován systém fungování veřejné diplomacie ve Velké Británii a hlavní změny, jež proběhly v organizační struktuře během zkoumaného období. Jsou také představeny klíčové britské veřejně-diplomatické instituce; BBC World Service a Britská rada. Nakonec jsou analyzovány konkrétní koncepce a strategie, jež byly v rámci britských veřejně-diplomatických aktivit v letech 1997 až 2007 vytvořeny a použity. Hlavní důraz je kladen především na srovnání koncepcí před a po roce 2001, kdy došlo k nejradikálnějším změnám, a na analyzování příčin těchto změn. Práce došla k závěru, že příčiny ovlivňující tvorbu britské veřejné diplomacie byly vnitřního i vnějšího charakteru, přičemž největší vliv měly jednorázové vnější impulzy.

Abstract

This bachelor thesis examines the issue of public diplomacy as a means through which the state can exercise its soft power. It draws from the particular example of public diplomacy developments in the United Kingdom between 1997 and 2007, i.e. during the

premiership of Tony Blair. At first, a theoretical debate concerning the concept of public diplomacy is introduced, including its advantages and pitfalls. Afterwards, the working system of public diplomacy within the UK is characterised, as well as the main changes that have occurred in its organisational structure during the studied period. Furthermore, the two key British institutions of public diplomacy are presented; BBC World Service and British Council. Finally, the thesis analyses some of the actual public diplomacy campaigns and strategies that Britain put in place between 1997 and 2007. The main emphasis is placed on the comparison of the strategies before and after 2001, when major changes happened, and the analysis of the causes of these changes. The thesis concludes that causes that influenced the formation of British public diplomacy were of internal and external character, while it was the external impulses that triggered the most radical changes.

Klíčová slova

veřejná diplomacie, Velká Británie, Tony Blair, soft power, BBC World Service, Britská rada

Keywords

public diplomacy, Great Britain, Tony Blair, soft power, BBC World Service, British Council

Rozsah práce: 69 669 znaků

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 16. 5. 2014

Kateřina Davidová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala svému vedoucímu práce Mgr. Janu Váškovi za jeho ochotu, trpělivost a nápaditost při konzultacích mé práce. Dále bych ráda poděkovala PhDr. Ondřeji Matějkovi, Ph.D. za cenné připomínky během seminářů. V neposlední řadě děkuji všem, kteří mě při psaní podporovali a práci si přečetli. A díky patří i Teritoriálnímu tyjátru, bez něhož bych sice na práci měla více času, ale zato méně elánu.

PROJEKT BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno:

Kateřina Davidová

E-mail:

k8.davidova@gmail.com

Semestr:

LS

Akademický rok:

2012/2013

Název práce:

Soft power v praxi - studie veřejné diplomacie na příkladu Velké Británie v letech 1997-2007

Předpokládaný termín dokončení (semestr, školní rok):

LS 2013/2014

Vedoucí bakalářského semináře:

PhDr. Ondřej Matějka, Ph.D.

Vedoucí práce (není povinné):

Mgr. Jan Váška

Zdůvodnění výběru tématu práce (5 řádek):

Ačkoli není novinkou, že státy využívají aktivity dnes nazývané veřejnou diplomacií pro posílení své soft power, v akademické rovině začala být veřejná diplomacie komplexněji zkoumána až poměrně nedávno. Akademický pohled na veřejnou diplomacii, její možnosti a úskalí, nabízí množství rozdílných názorů, z nichž následně vyplývají rozdílné implikace pro její využívání v praxi. Právě tato rozporuplnost činí veřejnou diplomacii zajímavou problematikou pro hlubší analýzu.

Předpokládaný cíl (5 řádek):

Zkoumat reálné účinky veřejné diplomacie na zahraniční veřejnost není dost dobře možné, proto se práce zaměří naopak na proces její tvorby ze strany vlády. Cílem práce bude na pozadí teoretických přístupů rozebrat a kriticky zhodnotit, jak byla ve Velké Británii veřejná diplomacie využívána v rámci zahraniční politiky mezi lety 1997 a 2007. Důraz bude kladen především na analyzování příčin, jež způsobily nejdůležitější změny v britských veřejně-diplomatických strategiích během tohoto období.

Základní charakteristika tématu (10 řádek):

Veřejná diplomacie je ze své podstaty interdisciplinární téma, avšak v této práci na něj bude nahlíženo především z pohledu mezinárodních vztahů. Existuje množství teoretických přístupů k veřejné diplomacii a jejímu významu pro soft power státu. Zároveň existuje probíhající debata (jak v akademické, tak v politické rovině), jakou funkci by měla veřejná diplomacie v zahraniční politice zastávat a jaký by měl být vztah jejích institucí s institucemi vlády. Práce se proto pokusí využít těchto zajímavých teorií a debat a aplikovat je na proces tvorby veřejné diplomacie v konkrétní zemi v konkrétním období (Velká Británie 1997-2007). Tento výběr případového zaměření práce není náhodný; byl to právě Tony Blair, v době jehož vlády se v Británii poprvé začalo hovořit o veřejné diplomacii, jakožto o jednom z relevantních nástrojů pro dosažení zahraničně-politických cílů.

Předpokládaná struktura práce (10 řádek):

Práce bude rozdělena na tři části. První část nastíní hlavní teoretické přístupy k veřejné diplomacii a možnou kritiku. Druhá část představí zásadní debatu, jež panuje ohledně funkce veřejné diplomacie pro uplatňování státních zájmů a ohledně jejího ideálního vztahu k vládním strukturám. Bude zde také představena organizace veřejné diplomacie v Británii a její klíčové veřejně-diplomatické instituce. Třetí část potom vystaví na východiscích z prvních dvou částí a provede analýzu konkrétního vývoje veřejné diplomacie ve Velké

Británii v letech 1997 až 2007. Zvýšená pozornost bude v této části kladena na identifikaci a zhodnocení faktorů, jež měly největší vliv na změny, které ve formování a organizaci britské veřejné diplomacie během tohoto období nastaly.

Předpokládané rozdělení kapitol je následující:

I. Úvod

II. Teoretický rámec konceptu veřejné diplomacie

III. Charakteristika fungování britské veřejné diplomacie

IV. Koncepce britské veřejné diplomacie v praxi 1997-2007

V. Závěr

Základní literatura (10 nejdůležitějších titulů):

1. Melissen, Jan, ed., The New Public Diplomacy: Soft Power in International Relations, (Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2005)

2. Cull, Nicholas J., Public Diplomacy: Lessons from the Past, (Los Angeles: Figueroa Press, 2009)

3. Henrickson, Alan K., „What Can Public Diplomacy Achieve?“, Discussion Papers in Diplomacy, (Netherlands Institute of International Relations ‘Clingendael’, 2006)

4. Lunn, Jon; Miller, Vaughne; Smith, Ben, British foreign policy since 1997, House of Commons Library Research Paper 08/56, (23. 6. 2008)

5. Leonard, Mark, BritainTM: Renewing Our Identity, (Londýn: Demos, 1997)

6. Leonard, Mark, ed., Public Diplomacy, (Londýn: The Foreign Policy Centre, 2002)

7. Lord Wilton, Changing Perceptions: Review of Public Diplomacy, (březen 2002)

8. Lord Carter of Coles, Public Diplomacy Review, (prosinec 2005)

9. Nye, Joseph, Soft Power: The Means To Success In World Politics, (New York: PublicAffairs, 2004)

10. Tomalová, Eliška, Kulturní diplomacie: Francouzská zkušenost, (Praha: ÚMV, 2008)

Podpis studenta a datum

Schváleno	Datum	Podpis
Vedoucí bakalářského semináře		
Garant oboru		

Obsah

OBSAH.....	1
ÚVOD.....	2
1. TEORETICKÝ RÁMEC KONCEPTU VEŘEJNÉ DIPLOMACIE.....	6
1.1. DEFINICE VEŘEJNÉ DIPLOMACIE.....	6
1.2. METODY VEŘEJNÉ DIPLOMACIE	9
1.3. VÝZNAM VEŘEJNÉ DIPLOMACIE A VZTAH K SOFT POWER.....	11
1.4. KRITICKÝ POHLED NA VEŘEJNOU DIPLOMACII	13
2. CHARAKTERISTIKA FUNGOVÁNÍ BRITSKÉ VEŘEJNÉ DIPLOMACIE	14
2.1. PROBLEMATIKA VZTAHU VEŘEJNÉ DIPLOMACIE A VLÁDY	15
2.2. DEBATA O VZTAHU VEŘEJNÉ DIPLOMACIE A VLÁDY VE VELKÉ BRITÁNII.....	16
2.3. ORGANIZAČNÍ STRUKTURA VEŘEJNÉ DIPLOMACIE VE VELKÉ BRITÁNII.....	18
2.4. INSTITUCE VEŘEJNÉ DIPLOMACIE VE VELKÉ BRITÁNII.....	20
3. KONCEPCE BRITSKÉ VEŘEJNÉ DIPLOMACIE V PRAXI 1997-2007	23
3.1. HISTORICKÉ SOUVISLOSTI 1997-2001	24
3.2. KONCEPCE VEŘEJNÉ DIPLOMACIE 1997-2001	25
3.3. HISTORICKÉ SOUVISLOSTI 2001-2007	28
3.4. KONCEPCE VEŘEJNÉ DIPLOMACIE 2001-2007	30
ZÁVĚR.....	34
SUMMARY	36
POUŽITÁ LITERATURA.....	37
PRIMÁRNÍ PRAMENY	37
SEKUNDÁRNÍ LITERATURA.....	38
WEBOVÉ STRÁNKY	40

*This royal throne of kings, this scepter'd isle,
This earth of majesty, this seat of Mars,
This blessed plot, this earth, this realm,
This England.*

William Shakespeare, Richard II., 2. dějství, 1. scéna

Úvod

Každá země na světě o sobě vysílá určitý obraz navenek. Ten je založen na kombinaci její kultury, historie, politiky a dalších komponentů, jež jsou následně vnímány veřejností za jejími hranicemi. Není samozřejmě novinkou, že většina států se snaží, aby tento obraz byl co nejpozitivnější, a Velká Británie není výjimkou. Například celosvětově známé Shakespearovy hry pro ní mohou fungovat jako pozitivní komponent. Existuje ovšem i více aktivní možnost, jak se státy mohou pokusit vylepšit svůj vnější obraz, a tou je veřejná diplomacie. Zastánci konceptu veřejné diplomacie věří, že je možné vhodně volenými aktivitami státu pozitivně ovlivnit obraz země u zahraniční veřejnosti a tím vytvořit lepší podmínky pro mezinárodní obchod, přímé zahraniční investice a samozřejmě i turismus. Navíc se rozrůstá přesvědčení, že veřejně-diplomatické aktivity mohou sloužit také jako nástroje pro zvýšení soft power státu, tedy ve svém důsledku napomoci dosažení jeho konkrétních zahraničně-politických cílů.¹

Téma veřejné diplomacie v britském prostředí, ale nejen zde, však s sebou přináší množství otázek jak v rovině teoretické, tak i praktické. Autorka bakalářské práce definovala tři základní problémy spojené s veřejnou diplomacií, které jsou hodné hlubší analýzy. Prvním problémem je samotná definice veřejné diplomacie a aktivit pod ní spadajících, jelikož na toto téma mezi akademiky nepanuje shoda. Druhým problémem je otázka, jak velký vliv má mít vláda na formování veřejně-diplomatických strategií a jak úzce provázané mají být instituce veřejné diplomacie s centrálními institucemi vlády (např. s ministerstvem zahraničí). A konečně třetí problém, který se týká typu příčin (vnitřních i vnějších), které způsobují změny v tvorbě veřejně-diplomatických koncepcí. Vystává otázka, jaké faktory mají největší vliv na formování veřejné diplomacie?

Práce, jež je koncipována jako případová studie, se pokusí tyto problémy adresovat s využitím příkladu vývoje veřejné diplomacie ve Velké Británii mezi lety

1997 a 2007, tedy v období vlády Tonyho Blaira. Vývoj je zkoumán jak v institucionální a organizační rovině, tak v rovině strategické a koncepční. Důraz je kladen na změny, k nimž v tomto období došlo, a jejich příčiny. První dva výše zmíněné problémy slouží v práci spíše jako podklady pro debatu o významu a možnostech použití veřejné diplomacie, jež dlouhodobě probíhá a již se autorka pokusí čtenářům přiblížit. Třetí problém je v práci chápán jako základ výzkumné otázky, na kterou se autorka pokusí nalézt odpověď skrze analýzu nejzásadnějších změn proběhnuvších ve Velké Británii během zkoumaného období.

Práce samotná je potom členěna na tři hlavní kapitoly, které korespondují se zkoumanou problematikou. První kapitola se věnuje obecné teorii veřejné diplomacie v současném akademickém diskursu. Jsou zde rozebrány jednotlivé definice veřejné diplomacie a jejich interpretce (včetně jejich kritiky), zejména ve vztahu ke konceptu soft power. Druhá kapitola se pokouší komplexně postihnout debatu, jež v britském prostředí panuje ohledně vztahu veřejné diplomacie k vládě a srovnat teoretický přístup s praxí. Za tímto účelem jsou v této kapitole také popsány změny v organizaci institucí zapojených do procesu tvorby veřejné diplomacie mezi lety 1997 a 2007. Následující třetí kapitola pak uplatní dosavadní poznatky na konkrétní příklad vývoje britských veřejně-diplomatických koncepcí v letech 1997 až 2007. Hlavní důraz je kladen na analýzu impulzů, jež během tohoto období v Británii vedly ke změnám ve vedení veřejné diplomacie.

Autorka si je vědoma, že jelikož se jedná o případovou studii, jsou závěry z ní vzešlé nejlépe aplikovatelné právě na konkrétní zkoumaný případ. Nicméně i přesto je možné, že zkoumání příčin způsobujících změny ve veřejné diplomacii ve Velké Británii přinese zajímavé obecnější výsledky. Práce je založena na hypotéze, podle níž byla veřejná diplomacie Velké Británie v letech 1997 až 2007 různě ovlivněna vnitřními a vnějšími faktory. Zpočátku na ní měly vliv zejména změny na domácí politické scéně. Fenomén *Cool Britannia*, o němž se hovoří přibližně od roku 1997 do roku 2000, vzešel z kombinace „inovátorské“ osobnosti Tonyho Blaira a snahy *New Labour* odlišit se od předešlé vlády, nebyl však promyšleně koordinovaný. V roce 2001 ale přišel silný vnější katalyzátor v podobě teroristických útoků na Světové obchodní centrum a následné války proti teroru, který zapříčinil mnohem razantnější změny, a veřejná

¹ Melissen, Jan, ed., *The New Public Diplomacy: Soft Power in International Relations*, (Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2005), s. 5.

diplomacie se stala mnohem více organizovaná tak, aby odpovídala tehdejšímu zahraničně-politickým zájmům Británie.

Cílem této bakalářské práce tedy bude nejen podrobně zmapovat realitu fungování veřejné diplomacie ve Velké Británii v období 1997-2007 a představit debatu, jež se v Británii ohledně veřejné diplomacie vede, ale především s použitím metody instrumentální případové studie poskytnout odpověď na hlavní výzkumnou otázku: Jaké faktory mají vliv na proces tvorby veřejné diplomacie a které z nich jej ovlivňují nejvíce? Pro úplnost by autorka ráda poznamenala, že ačkoli by to bylo lákavé, není nikdy dost dobře možné objektivně zhodnotit úspěšnost jednotlivých veřejně-diplomatických kampaní a programů a práce se o to proto nebude pokoušet.

V práci bylo použito množství sekundárních i primárních zdrojů, přičemž v naprosté většině případů se jedná o zdroje v angličtině, několik málo zdrojů je pak českých. Veškeré uvedené citace z anglického originálu byly přeloženy autorkou. U odborných termínů a vlastních názvů autorka využila buď oficiálního českého překladu, pokud byl dostupný, či také překladu vlastního. Tam, kde to autorka považovala za vhodné, je uvedeno i originální znění. Při práci bylo čerpáno z knih, odborných článků, odborných studií think-tanků, oficiálních webových stránek organizací, ale i vládních dokumentů a dobových novinových článků.² Pro získání obecného přehledu o praktikách veřejné diplomacie byl také proveden rozhovor se zaměstnankyní Britského velvyslanectví v Praze.³ Zatímco sekundární literatura byla využívány především tam, kde se práce zabývala teoretickými aspekty problematiky či akademickou debatou, primární prameny byly využity hlavně při tvorbě vlastní analýzy fungování veřejné diplomacie v Británii a interpretaci nastalých změn.

Pro první část, tedy teoretický rámec veřejné diplomacie, se základními texty staly knihy Elišky Tomalové⁴, jež se tématu veřejné a kulturní diplomacie hojně věnuje, ačkoli ve francouzském prostředí. Pro britskou specializaci byl důležitý text Marka Leonarda „*Public Diplomacy*“⁵ vydaný think-tankem *Foreign Policy Centre*. Jméno Marka Leonarda se v práci objevuje vícekrát, jelikož se jedná o předního britského

² Pro vyhledávání relevantních článků ze zkoumaného období byla využívána databáze Factiva.

³ Rozhovor se slečnou Vendulou Krumpholcovou proběhl 14. 1. 2014 a poskytl velmi cenný náhled do současného fungování veřejné diplomacie z pohledu zaměstnance Britského velvyslanectví v ČR, jakož i některé zajímavé informace pro v práci zkoumané období.

⁴ Viz Tomalová, Eliška, *Kulturní diplomacie: Francouzská zkušenost*, (Praha: ÚMV, 2008) a Tomalová, Eliška, „Francouzská zahraniční kulturní politika“, *Sborník západoevropských studií*, (Praha: Karolinum, 2006).

⁵ Leonard, Mark, ed., *Public Diplomacy*, (Londýn: The Foreign Policy Centre, 2002).

odborníka na veřejnou diplomacii. Leonard je však zároveň příznivcem Labour Party a Tonyho Blaira, je tudíž nutné k jeho textům přistupovat s vědomím možné stranickosti. Při představování jednotlivých metod veřejné diplomacie bylo čerpáno z knihy Nicholase Culla, ředitele centra pro veřejnou diplomacii na *University of Southern California*, pod názvem „*Public Diplomacy: Lessons from the Past*“⁶, která komplexně shrnuje informace nalezené i v dalších zdrojích. Více marketingový úhel pohledu poskytl článek „*Branding Places and Nations*“⁷ Simona Anholta, autora *Nation Brands Indexu*.⁸ Pro interpretaci veřejné diplomacie jakožto nástroje soft power bylo využito především uznávané knihy Josepha Nye „*Soft Power: The Means to Success in World Politics*“.⁹

Ve druhé části, týkající se debaty o institucionálním ukotvení veřejné diplomacie v rámci britského státního mechanismu, se osvědčily primární zdroje i studie. Polemika Alana Hendricksona „*What Can Public Diplomacy Achieve?*“¹⁰ byla využita jako podklad pro diskusi nad klíčovou otázkou, zda je pro veřejnou diplomacii vhodnější být blíže navázaná na vládu, či nikoli. Následně bylo čerpáno z primárních vládních dokumentů. Dvěma základními texty, o nichž se v práci pojednává a jež jsou použity jako prameny, jsou zpráva Lorda Wiltona (2002)¹¹ a zpráva Lorda Cartera (2005).¹² Tyto zprávy se staly pilíři institucionálního rámce britské veřejné diplomacie, proto jsou cennými zdroji. Stejně tak velice cennými prameny pro další interpretaci jsou reporty vydané parlamentním Výborem pro zahraniční věci (*Foreign Affairs Committee*) pod názvy „*Foreign Affairs*“ (2006)¹³ a „*FCO Public Diplomacy: The Olympic and Paralympic Games 2012*“ (2011).¹⁴

⁶ Cull, Nicholas J., *Public Diplomacy: Lessons from the Past*, (Los Angeles: Figueroa Press, 2009).

⁷ Anholt, Simon, „Branding Places and Nations“, *Brands and Branding*, (Londýn: The Economist, 2003): 213-227.

⁸ *Nation Brands Index* je každoročně sestavovaný žebříček zemí podle přitažlivosti jejich „značky“.

⁹ Nye, Joseph, *Soft Power: The Means To Success In World Politics*, (New York: PublicAffairs, 2004).

¹⁰ Henrickson, Alan K., „What Can Public Diplomacy Achieve?“, *Discussion Papers in Diplomacy*, (Haag: Netherlands Institute of International Relations 'Clingendael', 2006).

¹¹ Lord Wilton, *Changing Perceptions: Review of Public Diplomacy*, (březen 2002), http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20121212135632/http://www.fco.gov.uk/Files/kfile/PDWiltonReview_March2002.pdf (staženo 13. 3. 2014).

¹² Lord Carter of Coles, *Public Diplomacy Review*, (prosinec 2005), <http://www.britishcouncil.org/home-carter-report> (staženo 13. 3. 2014).

¹³ Foreign Affairs Committee, „Foreign Affairs“, *Third Report*, (29. 3. 2006), <http://www.publications.parliament.uk/pa/cm200506/cmselect/cmfaaff/903/90302.htm> (staženo 13. 3. 2014).

¹⁴ Foreign Affairs Committee, „FCO Public Diplomacy: The Olympic and Paralympic Games 2012“, *Second Report*, (26. 1. 2011),

Důležitým dokumentem (napříč všemi kapitolami) je výzkumná práce editovaná Jonem Lunnem „*British Foreign Policy since 1997*“,¹⁵ která odborně popisuje veškeré zásadní zahraničně-politické události Blairova premiérství. Nejvíce byla využita ve třetí kapitole, zabývající se konkrétními veřejně-diplomatickými koncepcemi a jejich vývojem mezi 1997 a 2007. V první části této kapitoly, zkoumající období 1997-2001, bylo čerpáno hlavně z odborného článku Johna Graye „*Blair's Project in Retrospect*“¹⁶ a z doporučující zprávy Marka Leonarda „*BritainTM: Renewing Our Identity*“¹⁷ vydané think-tankem *Demos*. Také dobové články ze seriózního tisku byly využity pro přiblížení tehdejšího diskursu. Ve druhé části, o období 2001-2007, bylo vedle již uvedených zdrojů čerpáno hlavně z oficiálních stránek jednotlivých veřejně-diplomatických programů a iniciativ a ze zahraničně-politických strategií ministerstva zahraničí.¹⁸

1. Teoretický rámec konceptu veřejné diplomacie

1.1. Definice veřejné diplomacie

Veřejná diplomacie je široký a obsáhlý pojem, pod který se může skrýt velké množství myšlenek a praktik, jež se od sebe nezdá navzájem i dosti liší. Proto je nutné si hned na začátku definovat, co je termínem veřejná diplomacie myšleno, a stanovit, jak bude veřejná diplomacie v práci pojímána. Neexistuje jedna ustálená definice veřejné diplomacie, proto bude uveden souhrn těch nejpoužívanějších. Nejprve však krátce k původu a vývoji konceptu veřejné diplomacie.

Ačkoli metody, které dnes typicky řadíme do repertoáru veřejné diplomacie, byly státy využívány již od samých počátků jejich historie, samotný pojem veřejná

<http://www.publications.parliament.uk/pa/cm201011/cmselect/cmfaaff/581/58102.htm> (staženo 13. 3. 2014).

¹⁵ Lunn, Jon; Miller, Vaughne; Smith, Ben, *British foreign policy since 1997*, House of Commons Library Research Paper 08/56, (23. 6. 2008), <http://www.parliament.uk/briefing-papers/RP08-56> (staženo 13. 2. 2014).

¹⁶ Gray, John, „Blair's Project in Retrospect“, *Chatham House: International Affairs*, 80, č. 1, (leden 2004): 39-48.

¹⁷ Leonard, Mark, *BritainTM: Renewing Our Identity*, (Londýn: Demos, 1997).

¹⁸ Viz Cook, Robin, „Robin Cook's speech on the government's ethical foreign policy“, *The Guardian*, (12. 5. 1997), <http://www.theguardian.com/world/1997/may/12/indonesia.ethicalforeignpolicy> (staženo 10. 5. 2014) a Foreign and Commonwealth Office, *UK International Priorities: A Strategy for the FCO*, (prosinec 2003), <http://image.guardian.co.uk/sys-files/Politics/documents/2003/12/02/FCOStrategyFullFinal.pdf> (staženo 11. 5. 2014).

diplomacie (anglicky *public diplomacy*) byl poprvé použit až relativně nedávno, v šedesátých letech dvacátého století. Jeho autorem byl v roce 1965 Edmund Gullion, americký diplomat, děkan *Fletcher School of Law and Diplomacy* a také zakladatel prvního centra pro studium veřejné diplomacie na světě.¹⁹

Není náhodou, že se myšlenka veřejné diplomacie dostalo zvýšené pozornosti politiků i akademiků právě v době studené války. Termín byl zprvu chápán především jako eufemističtější výraz pro propagandu, jež byla v té době hojně využívána na obou stranách železné opony. Postupem času se ovšem veřejná diplomacie vyvinula ve svébytný koncept, který se pokoušel svým charakterem, legitimitou a kultivovaností co nejvíce od propagandy oddálit.²⁰ O tom, do jaké míry se mu to povedlo, bude řeč dále.

Přes její relativní novost již dnes nikdo nepochybuje o tom, že veřejná diplomacie existuje. Na čem však již nepanuje taková shoda, je definice, co všechno veřejná diplomacie ve skutečnosti zahrnuje, jak se projevuje a čím se vymezuje od příbuzných pojmů jako je např. *nation branding*.²¹ Ačkoli veřejná diplomacie bývá často populárně vnímána jako snaha získat si „srdce a mysl“²² zahraniční veřejnosti, následující výběr z nejčastěji citovaných definic se pokusí představit poněkud komplexnější pohled na chápání veřejné diplomacie.

Asi nejobecnější definici veřejné diplomacie nabízí Nicholas Cull, který ji popisuje jako „snahu aktéra na mezinárodní scéně řídit mezinárodní prostředí skrze angažování se se zahraniční veřejností.“²³ Tato definice je zároveň i nejuniverzálnější, jelikož lze argumentovat, že přestože se může měnit aktér (stát, nevládní organizace), motiv (vlastní užitek, řešení globální otázky) či konkrétní forma angažovanosti (vzdělávací programy, mezinárodní mediální vysílání), metoda a cíl těchto snah zůstávají ve všech případech stejné.²⁴

Mark Leonard naproti tomu uvádí definici, podle níž se „veřejná diplomacie snaží prosazovat národní zájmy [státu] prostřednictvím porozumění, informování a

¹⁹ *The Edward R. Murrow Center of Public Diplomacy* na *Tufts University* v USA. Snow, Crocker Jr., „Public Diplomacy Practitioners: A Changing Cast of Characters“, *Tufts Fletcher School Website*, <http://fletcher.tufts.edu/Murrow/Readings/Definitions> (staženo 12. 2. 2014).

²⁰ Cull, *Public Diplomacy: Lessons from the Past*, 2009, s. 17.

²¹ *Nation branding* je cílené propagování země jakožto značky. Nepanuje shoda, zda se jedná o podkategorii veřejné diplomacie, či její paralelu.

²² Z anglického výrazu „winning hearts and minds“ často používaného politiky pro získání si zahraniční veřejnosti na svou stranu.

²³ Cull, *Public Diplomacy: Lessons from the Past*, 2009, s. 12.

²⁴ *Ibid.*

ovlivňování zahraničního publika.²⁵ Alternativně tuto myšlenku vyjádřil britský diplomat Michael Butler, když prohlásil, že „účelem veřejné diplomacie je ovlivnit mínění v cílových zemích tak, aby následně bylo možné snáze dosáhnout cílů britské vlády, britských firem a britských organizací.“²⁶

Konkrétnější definice, co se týče aktérů a obsahu sdělení, formuluje veřejnou diplomacii jako „proces komunikace vlády se zahraniční veřejností ve snaze přinést porozumění pro myšlenky, ideály, kulturu, instituce, národní cíle a politiky svého národa.“²⁷ Ačkoli v současné době se stále více akademiků přiklání k názoru, že to nemusí být pouze vlády, které se angažují na poli veřejné diplomacie, ale i různí nestátní aktéři, základní premisa zůstává stejná – postoj veřejnosti v cizí zemi může do jisté míry ovlivnit rozhodování tamější vlády ohledně zahraničně-politických otázek. Z toho pro domácí vládu vyplývá, že má smysl pokoušet se naklonit si zahraniční veřejné mínění na svoji stranu.²⁸

V neposlední řadě je také možné definovat veřejnou diplomacii ve vztahu k tradiční diplomacii, přičemž rozdíl mezi tradiční a veřejnou diplomacií tkví zejména v zainteresovaných subjektech. Zatímco tradiční diplomacie (definována jako „uvádění zahraniční politiky do praxe skrze kontakty zástupců jednotlivých vlád“²⁹) probíhá na úrovni jednání států se státy (resp. diplomatů s diplomaty), veřejná diplomacie je tvořena a vykonávána širší skupinou vládních a nevládních aktérů (mj. politické strany, korporace, odbory, vzdělávací instituce, náboženské organizace, etnické skupiny či vlivné osobnosti), a zároveň je i určena pro mnohem větší skupinu příjemců – širokou veřejnost.³⁰

Z výše uvedeného souhrnu definic je patrné, že existuje několik jednotlivých prvků, které všechny teoretické přístupy k veřejné diplomacii sdílejí. Těmito shodnými prvky jsou následující skutečnosti: zaprvé víra v komunikaci, jakožto účinný nástroj k dosažení výsledků v mezinárodních vztazích; zadruhé uznání, že na procesu tvorby a implementace veřejně-diplomatických strategií se podílí větší počet a více

²⁵ Leonard, *Public Diplomacy*, 2002, s. 1.

²⁶ Ibid.

²⁷ Tuch (1990) in Gilboa, “Searching for a Theory of Public Diplomacy”, 2008, s. 57.

²⁸ Ibid.

²⁹ Tiedeman, Anna, “Islamic Republic of Iran Broadcasting: Public Diplomacy or Propaganda?”, *The Fletcher School Online Journal for issues related to Southwest Asia and Islamic Civilization*, čl. 5 (jaro 2005), <http://fletcher.tufts.edu/Al-Nakhlah/Archives/~media/Fletcher/Microsites/al%20Nakhlah/archives/pdfs/tiedeman.pdf> (staženo 12. 2. 2014), s. 1.

diversifikovaných aktérů než u tradiční diplomacie; a zatřetí fakt, že cílová skupina, pro niž jsou strategie určeny, je mnohem rozsáhlejší.

Naopak definice se liší v důrazu na konkrétní složky veřejné diplomacie: zatímco někteří teoretikové uvádějí snahu o porozumění smýšlení zahraničního publika jako integrální část veřejné diplomacie, jiní tento prvek vůbec nezmiňují a klíčovou složkou je pro ně čistě informování o svých hodnotách a ovlivňování zahraničního veřejného mínění. Také rozsah cíle se v definicích liší – některé jako cíl chápou získání podpory pro konkrétní a aktuální zahraničně-politické strategie, jiné jej naproti tomu vidí spíše jako dlouhodobější proces vytváření příznivého zahraničního povědomí o dané zemi.

1.2. Metody veřejné diplomacie

Nyní jsme si objasnili, co vše se skrývá pod teoretickým pojmem veřejná diplomacie. Jak se ovšem dají výše uvedené myšlenky účinně uplatnit v praxi? Nutno říct, že ani zde nepanuje shoda na tom, které všechny praktiky by měly být chápány jako součást veřejně-diplomatických snah. Velmi detailní a komplexní přístup nabízí Nicholas Cull, který identifikoval pět klíčových prvků, jež vytvářejí veřejnou diplomacii. Těmito prvky jsou: naslouchání, prosazování, kulturní diplomacie, výměny a mezinárodní vysílání.³¹

První z nich, naslouchání, je podle autora nesmírně důležitým komponentem a předpokladem každé úspěšné veřejně-diplomatické kampaně. Je prováděno sbíráním důležitých informací ohledně vývoje veřejného mínění v cizím státě a zjišťováním převládající „nálady“ v zahraničí. Tato pasivní metoda, využívána tradičně například i tajnými službami, je základem pro tvorbu veřejně-diplomatických strategií pro konkrétní země či regiony. Avšak, jak Cull poznamenává, v realitě je často nedostatečně praktikována.³²

Druhý termín, prosazování, je naopak využíván zeměmi nejčastěji a také se o něm v souvislosti s veřejnou diplomacií nejvíce diskutuje. Jedná se o aktivní přístup, při němž země aktivně prosazuje své ideje, politiky či zájmy v povědomí zahraniční veřejnosti. Využívá na to nástroje, jako jsou informační centra, materiály pro veřejnost či tiskové zprávy ambasad. Pro svojí relativně vysokou krátkodobou účinnost bývá tento

³⁰ Tomalová, „Francouzská zahraniční kulturní politika“, 2006, s. 12-13.

³¹ Cull, *Public Diplomacy: Lessons from the Past*, 2009, s. 17. (V originále: Listening, Advocacy, Cultural Diplomacy, Exchange, International Broadcasting.)

³² *Ibid.*, s. 18.

komponent stavěn do středu veškerých vládních struktur zabývajících se veřejnou diplomacií.³³

Kulturní diplomacie je další z podkategorií veřejné diplomacie, která s ní dokonce bývá často zaměňována. Eliška Tomalová definuje kulturní diplomacii jako snahu informovat veřejnost v zahraničí o kulturních zdrojích a aktivitách domovské země a předávat tím její hodnoty.³⁴ Cull dodává, že kulturní diplomacie také podporuje přenos kultury přes hranice. Některé vládní či kvazi-vládní agentury, které mají kulturní diplomacii na starosti (např. British Council), preferují být spojovány čistě s kulturními vztahy, nikoli s diplomacií, jelikož zdánlivě blízké vazby na vládní politiku mají negativní vliv na vnímání jejich činnosti zahraničním publikem.³⁵

Veřejná diplomacie může být praktikována také skrze výměnné programy, např. studentské stipendijní programy jako *Fulbright* či *Chevening Scholarships*. Výhodou této metody je její vzájemnost – jak přijímací, tak vysílací strana ze vztahu v ideálním případě profitují. Vysláním studenta země posílá de facto svého zástupce z řad veřejnosti, který může dál šířit její kulturu. Přijímací země má naopak možnost pozitivně zapůsobit na přijíždějící zástupce veřejnosti zahraniční.³⁶ Zastánci konceptu mezinárodních výměn také věří, že tímto umožněný mezikulturní dialog napomáhá k většímu vzájemnému porozumění mezi národy.³⁷

Posledním z prvků veřejné diplomacie je mezinárodní vysílání, jež využívá nástrojů rádia, televize, či stále více rozšířeného internetu ke komunikaci se zahraniční veřejností. Zde je potřeba vyzdvihnout zejména silný účinek zpravodajství, které, pokud je vnímáno jako objektivní, má obrovský vliv na utváření zahraničního veřejného mínění. Komerční zahraniční vysílání může být také vnímáno jako součást veřejné diplomacie, nad kterou ovšem zpravidla nemají oficiální státní orgány žádný vliv. Tradičně nejznámějším provozovatelem mezinárodního zpravodajského vysílání je BBC World Service, o němž bude detailněji řeč dále.³⁸

³³ Ibid., s. 19.

³⁴ Tomalová, “Francouzská zahraniční kulturní politika”, 2006, s. 9.

³⁵ Cull, *Public Diplomacy: Lessons from the Past*, 2009, s. 20 a 26.

³⁶ Ibid., s. 20.

³⁷ Tomalová, “Francouzská zahraniční kulturní politika”, 2006, s. 9.

³⁸ Cull, *Public Diplomacy: Lessons from the Past*, 2009, s. 21.

1.3. Význam veřejné diplomacie a vztah k soft power

Již bylo popsáno, co veřejná diplomacie znamená a jak se může projevat. Nyní je potřeba si položit jednu zásadní otázku: Jak moc důležitým komponentem je ve skutečnosti veřejná diplomacie při dosahování zahraničně-politických cílů? Ačkoli obvykle nebyvá vnímána jako nejdůležitější z nástrojů zahraniční politiky, existuje mnoho důvodů, proč není dobré její možnosti podceňovat.

Většina těchto důvodů vychází z teorie o soft power, kterou poprvé předestřel Joseph Nye v devadesátých letech dvacátého století. Podle ní existují dvě hlavní složky moci – hard power (tvrdá moc) a soft power (měkká moc). Zatímco při užití hard power uplatňuje stát k dosažení svých cílů donucovací prostředky vycházející z jeho vojenské, politické či ekonomické dominance, při užití soft power naopak země využívá přitažlivosti své kultury, hodnot, politických idejí či konkrétních politik a tím formuje mezinárodní prostředí a preference ostatních států ve svůj prospěch.³⁹

Sám Nye měkkou moc definoval jako “schopnost ovlivnit chování ostatních za účelem dosažení výsledků, které chcete [...] bez použití hmotných hrozeb nebo úplatků, jež se využívají při uplatňování tvrdé moci.”⁴⁰ Ačkoli autor tohoto konceptu jasně říká, že sama o sobě měkká moc nemůže zajistit efektivní aplikaci zahraniční politiky, je to podle něj zcela zásadní a neoddělitelný doplněk k tradiční tvrdé moci. Nye v roce 2003 dokonce přišel s termínem smart power, tedy chytrá moc, který označuje kombinaci nástrojů soft power a hard power pro dosažení optimálních výsledků.⁴¹

Veřejná diplomacie je dnes většinou autorů chápána jako nástroj, díky němuž se může měkká moc státu posilovat a přenášet do praxe. Samozřejmě i tento nástroj má své limity a není možné se domnívat, že praktikováním veřejné diplomacie státy automaticky zvyšují potenciál a účinnost svojí soft power. Následující argumenty, dokazující důležitost soft power, dobře poslouží i jako argumenty pro důležitost veřejné diplomacie.⁴²

První argument je založen na premise, že s koncem studené války se nejenom změnilo globální rozložení moci, ale i samotná podstata moci jako taková. Většího vlivu

³⁹ Leonard, *Public Diplomacy*, 2002, s. 4.

⁴⁰ Nye, *Soft Power: The Means To Success In World Politics*, 2004, s. 3.

⁴¹ Nye, Joseph, „Get Smart: Combining Hard and Soft Power”, *Foreign Policy*, (červenec/srpen 2009), <http://www.foreignaffairs.com/articles/65163/joseph-s-nye-jr/get-smart?page=1> (staženo 12. 2. 2014).

⁴² Hayden, Craig, „Envisioning a Multidisciplinary Research Agenda for Public Diplomacy“, *E-International Relations*, (11. 1. 2013) <http://www.e-ir.info/2013/01/11/envisioning-a-multidisciplinary-research-agenda-for-public-diplomacy/> (staženo 12. 2. 2014).

tak nově nabývají nejen nestátní aktéři (např. nevládní organizace, občanské iniciativy či nadnárodní korporace), ale díky demokratizaci také samotní občané. Navíc stále roste vzájemná provázanost všech těchto aktérů.⁴³ Vliv veřejného mínění na stanoviska vlád se neustále zvyšuje, a je proto nutné, aby se diplomacie mnohem více angažovala právě na úrovni občanů, nevládních organizací a dalších nestátních aktérů, jejichž názor může následně ovlivnit zahraniční politiku.⁴⁴

S tím úzce souvisí další argument, jenž tvrdí, že nedávný rapidní rozvoj informačních technologií přinesl nové komunikační nástroje a umožnil tak snáze než kdy předtím oslovit cílovou zahraniční veřejnost. Pronikání mediálního pokrytí do takřka všech společenských vrstev ve většině zemí světa navíc umocňuje vliv veřejného mínění na rozhodovací procesy (tzv. social power), a to jak v oblasti ekonomické, tak politické.⁴⁵ Mark Leonard například poukazuje na případ války proti teroru. Tvrdí, že pro její úspěšné vedení by bývalo bylo vhodnější šířit západní, křesťanské hodnoty nenásilně mezi muslimské obyvatelstvo a přesvědčit je tak, že válka proti teroru nebyla válkou proti islámu. Komunikace s veřejností se zde stává relevantní a potřebnou součástí válečné strategie.⁴⁶

Další argument pak nabízí Simon Anholt, který se na problematiku dívá především z ekonomického úhlu pohledu. Tvrdí, že marketing je v mezinárodních vztazích stejně důležitý jako ve vztazích obchodních. Z důvodu globalizace a narůstající konkurence jsou státy nuceny soupeřit o svůj podíl na globálním trhu a jedním z prostředků, jimiž se dá mezinárodní pozice státu vylepšit či upevnit, je právě veřejná diplomacie. “Mít pravdu nestačí. Pravda se musí umět prodat,” deklaruje Anholt.⁴⁷ S tímto názorem souhlasí i Eliška Tomalová, podle které se v současnosti stále více projevuje tendence vnímat “mezinárodní vztahy jako vztahy tržní, kde každý aktér usiluje o prosazení vlastní značky (brand) a příjemce svých aktivit [...] vnímá jako klienty.”⁴⁸ Přejímání praktik a taktik na získávání přízně široké veřejnosti a oslovování

⁴³ Gilboa, Eytan, “Searching for a Theory of Public Diplomacy”, *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 616, no. 1 (1. 3. 2008), s. 57-58.

⁴⁴ Henrickson, „What Can Public Diplomacy Achieve?“, 2006, s. 21.

⁴⁵ Van Ham, Peter, “Two Cheers for Public Diplomacy and Place Branding”, *E-International Relations*, (2. 9. 2012), <http://www.e-ir.info/2012/09/02/two-cheers-for-public-diplomacy-and-place-branding/> (staženo 12. 2. 2014).

⁴⁶ Leonard, *Public Diplomacy*, 2002, s. 154.

⁴⁷ Anholt, “Branding Places and Nations”, 2003, s. 214.

⁴⁸ Tomalová, *Kulturní diplomacie: Francouzská zkušenost*, 2008, s. 13.

cílových skupin z komerční sféry do sféry mezinárodních vztahů se tak zdá býti nasnadě.

1.4. Kritický pohled na veřejnou diplomacii

Ačkoli z výše uvedených důvodů je zřejmé, že veřejná diplomacie může být, a dokonce by měla být považována za nezanedbatelnou součást zahraniční politiky a za významný nástroj pro praktikování měkké moci, je jasné, že jako jiné, i tento koncept má svá úskalí a limity. Pro vyváženost je proto potřeba zde uvést i kritické názory, které vůči veřejné diplomacii existují.

Jednou z možných kritik, kterou lze proti konceptu veřejné diplomacie vznést, je fakt, že její funkčnost coby nástroje aplikování měkké moci je v realitě těžko měřitelná a její úspěšnost těžko hodnotitelná. Je očividné, že dosažení takových cílů, jako je celkově pozitivní obraz země v zahraničí či nadstandardní oblíbenost u zahraniční veřejnosti je dlouhodobou záležitostí (uvádí se doba 10 až 20 let než dojde ke změně percepce určitého státu).⁴⁹ Tato skutečnost je často ještě akcelerována ekonomickými a byrokratickými tlaky na vykazování viditelných výsledků, což může vést k tomu, že instituce veřejné diplomacie podřizují své strategie a kampaně hodnotícím parametrům a preferují krátkodobý užitek před tím dlouhodobým a dlouhotrvajícím.⁵⁰

Zároveň se také může stát, že jedno reaktivní politické rozhodnutí vlády, například ohledně vojenské angažovanosti státu v zahraničí, okamžitě poničí pečlivě a dlouhodobě budovanou image státu u příslušné zahraniční veřejnosti.⁵¹ Stalo se tomu například v případě rozhodnutí o britské vojenské účasti ve válce v Iráku v roce 2003, které mělo negativní dopad na tehdejší dlouhodobější britskou veřejně-diplomatickou strategii pro Blízký východ, o čemž bude blíže řeč dále.⁵²

Další neméně kritický hlas pak označuje veřejnou diplomacii pouze za mírnější název pro propagandu a její aktivity za nic jiného než novou, sofistikovanější formu starých známých propagandistických snah. Nutno říct, že podobností mezi těmito dvěma pojmy není málo a hranice mezi nimi je tenká, nicméně je patrná. Přestože požadovaný výsledek je u obou principů stejný – tedy využití názorového přesvědčení

⁴⁹ Rendon, Jim, "Business: When Nations Need A Little Marketing", *The New York Times*, (23. 11. 2003), <http://www.nytimes.com/2003/11/23/business/business-when-nations-need-a-little-marketing.html?pagewanted=all&src=pm> (staženo 13. 2. 2014).

⁵⁰ Hayden, „Envisioning a Multidisciplinary Research Agenda for Public Diplomacy“, 2003.

⁵¹ Tomalová, *Kulturní diplomacie: Francouzská zkušenost*, 2008, s. 19.

⁵² Lunn et al., *British foreign policy since 1997*, 2008, s. 90.

široké veřejnosti k dosažení určitých cílů, použité metody se podstatně liší. Hlavní rozdíl spočívá ve dvou faktorech: zaprvé samozřejmě v pravdivosti šířených informací a zadruhé v míře zapojení druhé strany, tedy strany přijímající tyto informace.⁵³

Zatímco propaganda často využívá neúplné, překroucené či citově zabarvené informace k masovému přesvědčování veřejnosti, veřejná diplomacie by měla dbát na pravdivost, ověřitelnost a objektivnost zveřejňovaných informací. Je to i pro její vlastní prospěch, jelikož důvěryhodnost je jedním ze základních předpokladů úspěšných kampaní. Pokud je státem vedená kampaň považována za propagandu, vyvolává u veřejnosti nedůvěru a poškozuje mezinárodní image onoho státu.⁵⁴

Co se týče způsobu přenosu informací, tak propaganda bývá tradičně definována jako jednosměrný způsob komunikace za účelem zasáhnout co největší část veřejnosti. Veřejná diplomacie naproti tomu klade důraz na vzájemnost veškeré komunikace.⁵⁵ Podle Marka Leonarda se má veřejná diplomacie snažit o budování vzájemného vztahu s příslušníky jiných národů a kultur, díky čemuž pak lépe porozumí našemu úhlu pohledu. Na rozdíl od propagandy by zde mělo jít o oboustranný dialog, kde je druhé straně nechán prostor pro vlastní interpretaci sdílených informací.⁵⁶ Zda ve skutečnosti všechny aktivity označované státy za veřejnou diplomacii opravdu jsou veřejnou diplomacii a nikoli propagandou, je otázkou k diskusi.

2. Charakteristika fungování britské veřejné diplomacie

Velká Británie by se dala poměrně bez nadsázky označit za světového průkopníka na poli veřejné diplomacie. Aktivity spojené s veřejnou diplomacii mají v zemi dlouholetou tradici, ale byla to právě vláda Tonyho Blaira, která se rozhodla do této oblasti zahraniční politiky investovat více prostředků, vytvořit nové potřebné struktury a navrhnout nové strategie, čímž veřejná diplomacie získala na oficiálnosti a prominenci.⁵⁷

⁵³ Snow, Crocker Jr., "Public Diplomacy Practitioners: A Changing Cast of Characters", *Tufts Fletcher School Website*, <http://fletcher.tufts.edu/Murrow/Readings/Definitions> (staženo 12. 2. 2014).

⁵⁴ Tiedeman, "Islamic Republic of Iran Broadcasting: Public Diplomacy or Propaganda?", 2005, s. 4.

⁵⁵ Cull, *Public Diplomacy: Lessons from the Past*, 2009, s. 23.

⁵⁶ Leonard, *Public Diplomacy*, 2002, s. 8-9.

⁵⁷ Lunn et al., *British foreign policy since 1997*, 2008, s. 74.

Stejně tak se má za to, že Velká Británie disponuje dlouhodobě vysokou úrovní měkké moci⁵⁸, i přestože, jak se ukáže dále, ne vždy její veřejná diplomacie, coby jedna ze složek soft power, funguje ideálně. Členové Sněmovny lordů se dokonce k nebývale pozitivnímu stavu britské soft power vyjádřili poněkud ironicky s tím, že Británie nabyla své měkké moci „v záchvatu nepřítomnosti myslí“.⁵⁹

V nadcházejících podkapitolách bude představena obecná charakteristika institucionální stránky britské veřejné diplomacie a jejích typických rysů v letech 1997 až 2007, přičemž stručněji budou popsány její dva hlavní aktéři, British Council (či Britská rada) a BBC World Service. Primární důraz bude kladen zejména na analýzu vztahu institucí majících na starosti veřejnou diplomacii s ostatními institucemi britské vlády.

2.1. Problematika vztahu veřejné diplomacie a vlády

Tato část práce bude vycházet ze základní premisy, na které se shoduje mnoho akademiků zabývajících se veřejnou diplomacií, totiž že čím více jsou aktéři a aktivity veřejné diplomacie vzdáleni přímému vlivu vlády (reálně, či alespoň zdánlivě v očích cílové veřejnosti), tím efektivnější jejich snahy jsou. Tato zdánlivá nezávislost je důležitá pro zvýšení kredibility veřejně-diplomatických aktivit především kvůli snížení možnosti, že budou považovány za státem koordinovanou propagandu. Pro dosažení co největšího efektu veřejné diplomacie je proto nejvhodnější, pokud jsou instituce veřejné diplomacie na vládní instituce pouze volně navázané, nikoli s nimi úzce propojené, či snad dokonce na nich závislé.⁶⁰

Důvěryhodnost je v tomto ohledu zásadní vlastností jakékoliv iniciativy, jež se snaží získat si na svou stranu ony pomyslné „srdce a mysl“ zahraniční veřejnosti. Z tohoto důvodu se některé organizace provozující veřejnou či kulturní diplomacii pokoušejí co nejvíce distancovat od vládního vlivu, své aktivity často ani neoznačují za

⁵⁸ Např. v roce 2013 bylo Spojené království podle průzkumu „*Soft Power Survey*“ označeno za stát disponující druhou nejsilnější soft power na světě; předčilo jej pouze Německo. Viz <http://monocle.com/film/affairs/soft-power-survey-2013/>.

⁵⁹ Select Committee on Soft Power and the UK's Influence, “Persuasion and Power in the Modern World”, *First Report*, (11. 3. 2014), <http://www.publications.parliament.uk/pa/ld201314/ldselect/ldsoftpower/150/15002.htm> (staženo 2. 4. 2014). (V originále “*in a fit of absence of mind*”. Jde o známou frázi často používanou v souvislosti s britským nabytím prvních zámořských kolonií. Poprvé ji užil britský historik John Robert Seeley v roce 1883).

⁶⁰ Henrickson, „What Can Public Diplomacy Achieve?“, 2006, s. 7.

„diplomacii“ a své strategie za „politiku“.⁶¹ To potvrzuje mimo jiné Crocker Snow, který tvrdí, že některé nevládní organizace (např. z neziskového sektoru) či dokonce některé soukromé firmy dokáží mnohdy zahraniční percepci státu ovlivnit více než vládou řízené agentury právě pro svou zdánlivou nestrannost.⁶²

Zde ovšem vyvstává zásadní problém, který je dán samotnou definicí veřejné diplomacie a jejích cílů. Jak bylo řečeno v předchozí kapitole, veřejná diplomacie bývá nejčastěji chápána jako nástroj pro uplatňování soft power státu. Jejím účelem je proto napomoci dosažení vládou stanovených zahraničně-politických či ekonomických strategických cílů. Tento problém je navíc ještě umocněn faktem, že aktivity spojené s veřejnou diplomacií bývají nejčastěji financovány ze státního rozpočtu, a tím pádem nad nimi vláda nutně musí mít minimálně finanční kontrolu.⁶³

Dosažení rovnováhy mezi těmito v zásadě protichůdnými prvky se tak stává klíčem pro jakoukoliv účinnou veřejnou diplomacii. Na jedné straně je zde jasná potřeba pro vládní intervenci v podobě financování a vymezení obecnějšího strategického směřování veřejné diplomacie. Na druhé straně je nutné udržet si obraz alespoň zdánlivé nezávislosti na vládě, a to jak institucionální, tak obsahové. Jak se s touto výzvou vyrovnává Velká Británie?

2.2. Debata o vztahu veřejné diplomacie a vlády ve Velké Británii

Je třeba říct, že otázka nezávislosti veřejně-diplomatických institucí a aktivit na centrální vládě je v britském prostředí dlouhodobě a hojně diskutovaným tématem. Na otázku, do jaké míry se daří oba komponenty vybalancovat panují jak v akademické, tak v politické rovině rozdílné názory. Není pochyb, že problematice vztahu veřejné diplomacie a vlády se v Británii přikládá vysoká důležitost, je však otázkou, jak efektivně se vládě daří přenést teorii do praxe.

Pohledů na tuto věc existuje několik. Například Eliška Tomalová, která ve své knize uvádí tři hlavní charakteristické znaky britské veřejné diplomacie, zmiňuje snahu o udržení pouze nepřímého vlivu vlády na zahraniční veřejné a kulturní aktivity země jako jeden z těchto znaků. Zbývajícimi dvěma jsou podle ní tradičně nadprůměrně kladný a inovativní postoj vlády k veřejné diplomacii a také vysoká aktivita

⁶¹ Cull, *Public Diplomacy: Lessons from the Past*, 2009, s. 19.

⁶² Snow, Crocker Jr., „Public Diplomacy Practitioners: A Changing Cast of Characters“, *Tufts Fletcher School Website*, <http://fletcher.tufts.edu/Murrow/Readings/Definitions> (staženo 12. 2. 2014).

⁶³ Cull, *Public Diplomacy: Lessons from the Past*, 2009, s. 27.

regionálních aktérů – Skotsko, Wales i Severní Irsko mají všechny ambice zapůsobit svým vlastním obrazem na zahraniční veřejnost.⁶⁴

Naproti tomu podle Nicholase Culla naopak britská vláda klade velký důraz na to, aby veřejná diplomacie korespondovala s politickými cíli, či jim dokonce byla podřízena. Dokládá to odkazem na v britském politickém prostředí uznávanou definici, již poprvé použil v roce 2005 Lord Carter ve své zprávě o stavu britské veřejné diplomacie, která uvádí, že příslušné aktivity by měly být prováděny tak, aby byly vždy v „souladu se střednědobými a dlouhodobými vládními cíli“.⁶⁵ Dále dodává, že podle ministerstva zahraničních věcí má veřejná diplomacie primárně sloužit k dosažení jím stanovovaných britských mezinárodních strategických priorit.⁶⁶ Tento přístup k veřejné diplomacii může mít ovšem negativní vliv na věrohodnost institucí, které mají dané aktivity na starosti.

V Carterově zprávě se proto dále na toto téma uvádí, že takto definovaná role veřejné diplomacie musí být vždy chápána v kontextu „setrvávající záruky redakční nezávislosti pro BBC World Service a každodenní provozní nezávislosti pro British Council.“⁶⁷ I přes toto deklarované uvědomění si možných nástrah byly postoje britské vlády podrobeny kritice ze strany zástupců příslušných organizací. Zástupce BBC World Service konstatoval, že mezinárodní věrohodnost této služby by byla „kriticky podkopána“, pokud by se měla držet dlouhodobých vládních cílů.⁶⁸ Stejně tak zástupce Britské rady trval na tom, že odtažitější vztah s vládou je zásadní pro zachování možnosti „pokračovat ve svých záležitostech i v době, kdy oficiální místa mohou být ve své činnosti omezena kvůli aktuálním politickým okolnostem.“⁶⁹

V realitě je situace samozřejmě ještě komplikovanější než na papíře. Je to především z toho důvodu, že britská vláda, přesněji ministerstvo zahraničních věcí (*Foreign and Commonwealth Office*, FCO), je z velké míry financovatelem právě oněch dvou hlavních institucí veřejné diplomacie, Britské rady a BBC World Service (v případě Britské rady je současný poměr vládních zdrojů financování a veškerých

⁶⁴ Tomalová, *Kulturní diplomacie: Francouzská zkušenost*, 2008, s. 32-33.

⁶⁵ Lord Carter of Coles, *Public Diplomacy Review*, (prosinec 2005), <http://www.britishcouncil.org/home-carter-report> (staženo 13. 3. 2014), s. 4.

⁶⁶ Cull, *Public Diplomacy: Lessons from the Past*, 2009, s. 16.

⁶⁷ Lord Carter of Coles, *Public Diplomacy Review*, 2005, s. 15.

⁶⁸ Ibid.

⁶⁹ Ibid.

ostatních zdrojů financování 1:2).⁷⁰ Již z tohoto důvodu zde nutně musí docházet k pnutí mezi proklamovanou programovou nezávislostí institucí a tlakem vlády na následování její zahraničně-politické agendy.

K efektivnosti takového uspořádání se vyjádřil například i britský labouristický politik Jim Murphy s tím, že někdy je opravdu efektivnější, když si zahraniční veřejnost přímo nespojuje informace poskytované Britskou radou či BBC World Service se stanovisky vlády v Londýně. Dodává také, že ministři z *Foreign and Commonwealth Office* se až příliš často domnívají, že veřejná diplomacie jim slouží jako určitá forma public relations a že si tím mohou jednostranně komunikovat své názory a záměry. Naopak by podle Murphyho měl ve veřejné diplomacii být kladen důraz především na oboustrannou komunikaci a skutečnou angažovanost s občany a zájmovými skupinami v zahraničí.⁷¹

2.3. Organizační struktura veřejné diplomacie ve Velké Británii

Je pochopitelné, že debata o tom, jak blízko či daleko má k sobě mít vláda s institucemi veřejné diplomacie a kdo má mít v tomto vztahu hlavní slovo, má na praktické fungování britské veřejné diplomacie dlouhodobě značný vliv. Tato podkapitola se proto pokusí konkrétně přiblížit principy, na kterých reálně funguje veřejná diplomacie ve Velké Británii, jaká je její organizační struktura a do jaké míry toto uspořádání splňuje ony proklamované podmínky programové a redakční nezávislosti.

Jak již bylo řečeno, bylo to právě v době vlády Tonyho Blaira, kdy se britské veřejné diplomacii ve vládních kruzích začalo dostávat více pozornosti a kdy vznikly první pokusy o vytvoření ucelených struktur a jednotných koncepcí. Zvýšený důraz na zkonsolidování veřejné diplomacie pak vyvolaly především události z 11. září 2001. V návaznosti na ně byl Lord Wilton z ministerstva zahraničí pověřen vypracováním vůbec první komplexní zprávy o veřejné diplomacii a jejím významu pro soft power Británie. Zpráva vyšla v roce 2002. Po podrobném přezkoumání fungování Britské rady, BBC World Service a ministerstva zahraničí Lord Wilton kriticky zhodnotil dosavadní vedení veřejně-diplomatických aktivit pro jeho nedostatečnou koordinaci a jako zlepšení navrhl vytvoření sjednocené zastřešující strategie. Za tímto účelem vznikla v témže roce v

⁷⁰ Tomalová, *Kulturní diplomacie: Francouzská zkušenost*, 2008, s. 34.

⁷¹ Blitz, James, "UK to boost impact through 'public diplomacy'", *Financial Times*, (10. 7. 2008), <http://www.ft.com/cms/s/0/2b32f4f4-4e0e-11dd-820e-000077b07658.html#axzz2F7DyAVsM> (staženo 13. 3. 2014).

rámci ministerstva zahraničí tzv. *Public Diplomacy Strategy Board* (PDSB) sdružující veškeré subjekty angažované v tvorbě a implementaci veřejné diplomacie.⁷²

Členy PDSB se stali britské Ministerstvo zahraničí, British Council, BBC World Service (jako pozorovatel, aby byla zachována jeho redakční nezávislost), Ministerstvo pro kulturu, média a sport (*Department for Culture, Media and Sport*), Ministerstvo pro mezinárodní rozvoj (*Department for International Development*), Agentura pro podporu obchodu a investic (*UK Trade and Investment*), Britská centrála cestovního ruchu (*VisitBritain*), dále pak správní orgány Skotska, Walesu a Severního Irska a zástupci z privátního sektoru.⁷³ Trvalým tajemníkem byl jmenován Michael Jay a jedním z členů byl i Mark Leonard. Takto široká základna, reprezentující rozdílné názory a cíle, však bránila jakémukoli efektivnímu vypracování jednotných strategických priorit a cíl vytyčen ve Wiltonově zprávě tak nebyl naplněn.⁷⁴

Nedlouho poté, v roce 2004, bylo zadáno vypracování druhé přezkumné zprávy o fungování institucí veřejné diplomacie, tentokrát Lordu Carterovi, mimo jiné členu Labour Party. Jeho zpráva vyšla v roce 2005. Lord Carter došel k závěru, že PDSB nedokáže dosáhnout výsledků, jež se od ní očekávaly. Svému účelu by podle něj lépe sloužila menší, ale zato centrálněji řízená rada, která by se skládala pouze ze zástupců institucí, jež veřejnou diplomacii přímo provozují a jež na to získávají vládní finance. To v britském případě znamená pouze ministerstvo zahraničí, British Council a BBC World Service (stále jako pozorovatel, aby byla zachována redakční nezávislost). Zbylí partneři z bývalé PDSB by zůstali pouze v externí poradní funkci. Této nové radě by měl podle něj předsedat jeden z nižších ministrů z FCO, čímž by se zvýšila její prestiž a zároveň její odpovědnost vůči britskému parlamentu.⁷⁵

Na základě těchto doporučení opravdu v roce 2006 vznikla pod názvem *Public Diplomacy Board* (PDB) nová rada, která nahradila původní PDSB. Mezi její hlavní zodpovědnosti patřilo zaprvé vytvoření nové, celistvé strategie, včetně identifikování hlavních prioritních zemí.⁷⁶ Zadruhé to bylo vyvinutí systému, kterým bude možné

⁷² Lord Wilton, *Changing Perceptions: Review of Public Diplomacy*, (březen 2002), http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20121212135632/http://www.fco.gov.uk/Files/kfile/PDWiltonReview_March2002.pdf (staženo 13. 3. 2014), s. 38.

⁷³ Foreign Affairs Committee, „Foreign Affairs“, *Third Report*, (29. 3. 2006), <http://www.publications.parliament.uk/pa/cm200506/cmselect/cmfaff/903/90302.htm> (staženo 13. 3. 2014), odstavec 19.

⁷⁴ Lord Carter of Coles, *Public Diplomacy Review*, 2005, s. 9.

⁷⁵ Lord Carter of Coles, *Public Diplomacy Review*, 2005, s. 16.

⁷⁶ Po 11. září to byly především muslimské státy. Více o změnách geografických priorit britské veřejné diplomacie v této době bude řečeno v následující kapitole.

britské veřejně-diplomatické snahy dlouhodobě kontrolovat a hodnotit jejich dopad. A zatřetí pak bylo v její gesci rozhodování o alokaci finančních prostředků mezi FCO, BBC World Service a Britskou radu na aktivity týkající se veřejné diplomacie a následné kontrolování využití výdajů. Členy nové rady byli např. Sir David Green (generální ředitel Britské rady od roku 1999) či Simon Anholt.⁷⁷ Zároveň ve stejnou dobu vznikla *Public Diplomacy Partners Group*, sdružující veškeré zbývající nepřímo zapojené partnery, kteří byli dříve členy PDSB.⁷⁸

Public Diplomacy Board ovšem dnes již také neexistuje. Po roce 2009 byla rada nahrazena útvarem zvaným *Strategic Communications and Public Diplomacy Forum*, který je jakýmsi volnějším seskupením hlavních zainteresovaných subjektů, scházejícím se dvakrát ročně pod přímým předsednictvím ministra zahraničí. Hlavním zaměřením tohoto fóra byla zejména příprava na Olympijské hry v Londýně 2012 a snaha o využití jejich potenciálu pro zvýšení pozitivního obrazu Británie ve světě.⁷⁹ Je tedy patrné, že důraz se nakonec přesunul od centralizace a vytváření jednotných strategií spíše ke koncentraci na konkrétní příležitosti. Na druhou stranu se díky přímému zapojení ministra zahraničí zvýšila prominence záležitostí týkajících se veřejné diplomacie a strategické komunikace.⁸⁰

2.4. Instituce veřejné diplomacie ve Velké Británii

Ze skutečností uvedených výše vyplývá, že ve Velké Británii je veřejné diplomacii konzistentně věnována poměrně vysoká vládní pozornost jakožto důležité součásti britské soft power. I přes vstřícný přístup se však její struktura a organizace v průběhu let 1997 až 2007 velmi často měnila a nedá se říct, že by zde existoval jasný dlouhodobější funkční rámec. Institucím, jež veřejnou diplomacii ve Spojeném království provozují, ovšem napomáhá jejich dlouholetá tradice působení. Jejich fungování bude v této podkapitole popsáno především po organizační stránce, konkrétní obsahové náplni jejich práce bude věnována další kapitola.

⁷⁷ House of Lords Select Committee, „Soft Power and UK’s Influence“, *Inquiry*, (20. 6. 2013), <http://www.parliament.uk/documents/lords-committees/soft-power-uk-influence/c100613Ev1original.pdf> (staženo 13. 3. 2014), s. 11.

⁷⁸ Foreign Affairs Committee, *Third Report*, 2006, odstavec 19.

⁷⁹ Foreign Affairs Committee, „FCO Public Diplomacy: The Olympic and Paralympic Games 2012“, *Second Report*, (26. 1. 2011), <http://www.publications.parliament.uk/pa/cm201011/cmselect/cmfaaff/581/58102.htm> (staženo 13. 3. 2014), odstavec 7.

⁸⁰ Ibid.

Třemi orgány, které dostávají největší podíl státních financí určených na propagaci Británie v zahraničí jsou, jak již bylo zmíněno, Britská rada, BBC World Service a ministerstvo zahraničních věcí. Ministerstvo má v této otázce roli spíše organizační, koordinační a plánovací, přičemž hlavní výkonnou funkci zastávají Britská rada a BBC World Service, kterým by oběma měla být garantována programová nezávislost na ministerstvu.

První z těchto institucí, Britská rada, má na starosti především šíření britské kultury ve světě a zajišťování globální výuky angličtiny. Rada byla založena již v roce 1934 (pod názvem *British Committee for Relations with Other Countries*), a stala se tak první institucí svého druhu na světě. V roce 1935 byla přejmenována na British Council a její první zahraniční aktivity se v roce 1938 odehrály pod hlavičkou britských ambasad v Egyptě a Portugalsku.⁸¹ Po konci studené války došlo k výrazným rozpočtovým škrtům ze strany FCO, které Britskou radu částečně financuje a určuje její strategické směřování. Zároveň ale byly v této době založeny nové pobočky v zemích bývalého východního bloku. S příchodem nového tisíciletí se geografický záběr Britské rady opět rozrostl a dnes je přítomna ve 109 zemích světa.⁸² Hlavními geografickými prioritami jsou v současnosti především rychle rostoucí ekonomiky a nově se formující mocnosti jako Brazílie, Rusko, Indie a Čína.⁸³

Co se týče organizační struktury, zde opět vyvstává zásadní otázka, jak blízko či daleko má od sebe mít vláda (zde reprezentována ministerstvem zahraničí) a British Council. Britská rada má status kvazinevládní organizace (*quango*), což jí garantuje provozní nezávislost, avšak podřizuje ji to dohledu ministerstva zahraničí, které si vyhrazuje právo její činnost podrobovat kontrole a kterému se Britská rada zodpovídá. Ministr zahraničí navíc vždy jmenuje dva nejvýše postavené členy správní rady. V praxi to znamená, že Britská rada může pracovat podle svého uvážení, pokud je to v souladu s vládními cíli. Tento vztah se někdy označuje jako „nezávislost se spojenectvím“.⁸⁴

Zástupci Britské rady dlouhodobě trvají na tom, že je nutné zachovat určitou míru nezávislosti na vládě, jelikož jim to umožňuje navazovat partnerství i v zemích,

⁸¹ „British Council. Timeline“, Official Website of British Council, <http://www.britishcouncil.org/about/timeline> (staženo 8. 4. 2014).

⁸² Tomalová, *Kulturní diplomacie: Francouzská zkušenost*, 2008, s. 33.

⁸³ „British Council. Geographic Facts“, Official Website of British Council, <http://www.britishcouncil.org/about/facts-about-us#geographic> (staženo 8. 4. 2014).

⁸⁴ Foreign Affairs Committee, *Third Report*, 2006, odstavec 32-33. V originále “Independence with alliance”.

kde oficiální diplomatické vztahy nejsou ideální.⁸⁵ Na otázku, zda se daří tuto míru nezávislosti dodržovat, nepanuje jednotný názor. Zástupci Britské rady i někteří členové dolní komory Parlamentu se však shodli na tom, že by bylo možné dynamiku tohoto vztahu zlepšit. Z debaty však vyplývá, že určující roli má v tomto vztahu stále ministerstvo zahraničí. Diskuse se vede také o tom, zda při současném uspořádání nedochází ke střetu zájmů.⁸⁶

Druhou klíčovou institucí britské veřejné diplomacie je rozhlasová služba BBC World Service, pod kterou spadá také televizní stanice BBC World News (do roku 2008 BBC World). BBC World Service je největším poskytovatelem mezinárodního vysílání na světě a ve své činnosti má dlouholetou tradici. Služba byla založena v roce 1932 jako BBC Empire Service pro rozhlasové vysílání do britských kolonií a následně byla v roce 1956 přejmenována na BBC World Service. Jejím cílem je poskytovat nestranné mezinárodní zpravodajství v angličtině a v současné době dalších 27 světových jazycích. Mezi strategické priority dnes patří především vysílání v arabštině, perštině a hindštině.⁸⁷

Hlavním účelem služby je poskytovat celosvětově rozhlasové a televizní vysílání do zahraničí. BBC World Service je veřejnoprávní, semi-autonomní společnost. To znamená, že částečně podléhá doзору vlády, avšak disponuje důležitou redakční nezávislostí a její výkonná rada taktéž funguje nezávisle na centrální vládě. Služby BBC World Service a BBC World News byly až do roku 2014 financovány ministerstvem zahraničí, které také spolurozhoduje o jejich strategických prioritách.⁸⁸ Důraz na dodržování naprosté redakční nezávislosti vysílání je u BBC World Service značný. Zástupci společnosti tvrdí, že jen díky své dlouhodobé nezávislé reputaci se může služba těšit vysoké mezinárodní důvěře, což přispívá efektivnosti její práce. Tato nezávislost podle nich musí být i nadále zachována, zejména udržením pouze pozorovatelského statutu ve vládních veřejně-diplomatických radách.⁸⁹

Neméně důležitá je otázka financování, které donedávna zcela zajišťovalo ministerstvo zahraničí. V říjnu 2010 však bylo v auditu vládních výdajů⁹⁰ provedeném

⁸⁵ Ibid., odstavec 31.

⁸⁶ Ibid., odstavec 44 a 37.

⁸⁷ „BBC World Service. About“, Official Website of BBC, <http://www.bbc.co.uk/worldserviceradio/help> (staženo 8. 4. 2014).

⁸⁸ Tomalová, *Kulturní diplomacie: Francouzská zkušenost*, 2008, s. 35.

⁸⁹ Foreign Affairs Committee, *Third Report*, 2006, odstavec 23.

⁹⁰ V originále „*Comprehensive Spending Review*“. Jedná se o audit veřejných financí prováděný každé tři roky Ministerstvem financí (*HM Treasury*).

koaliční vládou odsouhlaseno, že od roku 2014 se financování BBC World Service přesune z ministerstva zahraničních věcí zcela pod odpovědnost BBC Corporation, jež bude toto vysílání platit z povinných licenčních poplatků, jako je tomu u běžného vysílání BBC v Británii.⁹¹ Mnoho expertů i novinářů následně vyjádřilo obavy, že tato změna nepovede k větší transparentnosti financování ani k menší závislosti služby na vládě. FCO totiž bude stále přímo zapojeno do rozhodování o využití rozpočtu a určování strategických zaměření služby. Naopak, rozpočet BBC World Service se tímto krokem ztenčí. Ministerstvo zahraničí se k tomu vyjádřilo s tím, že bude nadále poskytovat finanční podporu pouze těm projektům, které budou v souladu s jeho prioritami, a že BBC zůstane jeho redakční nezávislost.⁹²

Mezi další veřejně-diplomatické iniciativy Spojeného království, jež jsou sice méně rozsáhlé, nicméně také hodné zmínění, patří vládou podporované projekty jako jsou například *Chevening Scholarship* či *Wilton Park*. *Chevening Scholarship* je vládou financovaný stipendijní program, který nabízí studentům z více než 150 zemí světa možnost studovat magisterské a doktorské programy na britských univerzitách. Jedná se tedy o aktivitu výměnné diplomacie. *Wilton Park* naproti tomu slouží k organizování konferencí týkajících se rozličných otázek zahraniční politiky. Ve Velké Británii se díky tomu schází vládní představitelé, akademikové, aktivisté a žurnalisté z celého světa, což napomáhá utvářet pozitivní zahraniční percepci Británie v těchto kruzích.⁹³

3. Koncepce britské veřejné diplomacie v praxi 1997-2007

Jak je patrné z předchozí kapitoly, řízení, organizace a institucionální rámec veřejné diplomacie prošly v letech 1997 až 2007 velice chaotickým, nicméně dynamickým vývojem. Ten byl způsoben zejména trvajícím debatou o vzájemném postavení ministerstva zahraničí a institucí zodpovědných za výkon veřejné diplomacie, jako jsou British Council a BBC World Service. I přes to, že nepanoval jednotný názor na způsob uspořádání, je nutné zopakovat, že snaha o posílení britské soft power prostřednictvím veřejné diplomacie byla i tak jednou z britských zahraničně-politických priorit té doby.

⁹¹ „BBC World Service. About“, Official Website of BBC, <http://www.bbc.co.uk/worldserviceradio/help> (staženo 8. 4. 2014).

⁹² Thorpe, Vanessa, “Fears for BBC World Service independence following funding switch”, *The Guardian*, (2. 3. 2012), <http://www.guardian.co.uk/media/2012/mar/02/bbc-world-service-independence-funding-switch> (staženo 14. 3. 2014).

⁹³ Lunn et al., *British foreign policy since 1997*, 2008, s. 89.

Tento poměrně nekonzistentní přístup však nebyl dán pouze vnitřním pnutím, ale jak se ukáže v následující kapitole, měly zde vliv i vnější příčiny.

V následujících podkapitolách budou detailně rozebrány aktivity veřejné diplomacie v letech 1997 až 2007, tedy v době premiérství Tonyho Blaira, přičemž zvýšená pozornost bude věnována srovnání změn před a po roce 2001, jelikož po událostech 11. září onoho roku došlo na tomto poli k zásadním změnám. Budou představeny konkrétní koncepce a některé konkrétní projekty veřejné diplomacie, jež budou uvedeny do kontextu se širšími zahraničně-politickými cíli britské vlády v tomto období. Nejprve však předchází stručné uvedení do historické situace Velké Británie na přelomu tisíciletí a do politických, ekonomických a sociálních reálií, jež byly relevantní pro utváření zahraničního obrazu Británie v té době.

3.1. Historické souvislosti 1997-2001

Na úvod je třeba připomenout zásadní fakt, totiž že obraz, který o sobě země projektuje navenek, je nutně spjatý s pocitem, jenž o zemi panuje uvnitř, mezi jejími vlastními obyvateli. Když byl Tony Blair zvolen novým premiérem⁹⁴, nacházela se Velká Británie právě v době hospodářské konjunktury. Zároveň v Británii tehdy převládal pocit (alespoň zdánlivé) politické změny. Po dlouhých osmnácti letech vlády Konzervativní strany měl nyní zemi vést nezvykle mladý a reformně založený labouristický premiér. Ještě před volbami došlo k reformě samotné Labouristické strany v duchu *New Labour*⁹⁵, tedy k podstatnému přiblížení se k politickému středu a distancování se od extrémně socialistických zásad. Blairova náklonnost k modernizaci, ať již v jakékoliv sféře, se pak stala základním kamenem změn uskutečněných po jeho zvolení.⁹⁶

Krom toho zastával Blair představu o Británii fungující jako most mezi Evropou a Amerikou a snažil se být spíše politikem konsensu vyznávajícím smířčí ideologii „třetí cesty“. V zahraniční politice pak lze za hlavní rysy Blairova přístupu označit zaprvé upevňování silné aliance s USA, zadruhé kladný vztah k Evropské unii a snahu více začlenit Británii do Evropy a zatřetí prosazování doktríny aktivního intervencionalismu.⁹⁷ Robin Cook, ministr zahraničí mezi lety 1997 a 2001, se pak stal

⁹⁴ Volby proběhly 1. května 1997. Tony Blair byl uveden do úřadu následující den. V době nástupu do premiéřské funkce mu bylo 43 let.

⁹⁵ Název pochází z manifestu Labouristické strany z roku 1996 „*New Labour, New Life for Britain*“, jež položil základ nové labouristické ideologii tzv. třetí cesty mezi socialismem a kapitalismem.

⁹⁶ Gray, „Blair’s Project in Retrospect“, 2004, s. 42.

⁹⁷ Lunn et al., *British foreign policy since 1997*, 2008, s. 9.

známým především svým zastáváním doktríny „etické zahraniční politiky“ a ve svém prohlášení z roku 1997 známým pod názvem *Mission Statement* taktéž upozorňoval na důležitost „lidové diplomacie“ pro dlouhodobý zájem Británie.⁹⁸

V neposlední řadě byla faktorem, jenž měl silný vliv na tehdejší pojetí veřejné diplomacie v Británii⁹⁹, Blairova osobní náklonnost k rychle se rozvíjejícím masovým médiím a schopnost jich vhodně využít k formování veřejného mínění jak doma, tak v zahraničí. S pomocí svých mediálních poradců (z nichž nejznámějším byl Alistair Campbell)¹⁰⁰ se pokoušel utvářet co nejlepší veřejný obraz jak své nové vlády, tak i své „nové“ země.¹⁰¹ Výsledek tohoto trvalého úsilí, někdy označovaného termíny jako „revoluce ve státních public relations“ či „permanentní politická kampaň“¹⁰², je možné shrnout pod pojmem, se kterým je Blairovo první volební období nejčastěji spojováno – *Cool Britannia*.¹⁰³

V roce 1997 a několika následujících letech zažívala Británie po ekonomické i společenské stránce pozitivní období. I některé politické události, jež mohly vývoj negativně ovlivnit, jako byly např. předání Hong Kongu Číně (1997), dovršení procesu devoluce a vznik skotského parlamentu a velšského národního shromáždění (1999) či účast Británie na vojenské intervenci NATO v Kosovu (1999), byly v té době prezentovány minimálně navenek jako úspěch.¹⁰⁴ Obraz, který Británie vysílala, byl tak sám od sebe vesměs pozitivní.

3.2. Koncepce veřejné diplomacie 1997-2001

Období mezi lety 1997 a 2001 se vyznačuje tím, že veřejná diplomacie ještě nebyla ze strany vlády příliš centrálně organizována, avšak byla již vědomě usměrňována. Co se týče *Cool Britannia*, mnohem blíže skutečnosti je označení „fenomén“, nikoli

⁹⁸ Cook, Robin, “Robin Cook's speech on the government's ethical foreign policy”, *The Guardian*, (12. 5. 1997), <http://www.theguardian.com/world/1997/may/12/indonesia.ethicalforeignpolicy> (staženo 10. 5. 2014).

⁹⁹ Ačkoli samotný termín „veřejná diplomacie“ nebyl pro dané aktivity v té době ještě příliš používán. Hovořilo se spíše o „strategické komunikaci“ či „lidové diplomacii“.

¹⁰⁰ Alistair Campbell byl premiérovou hlavní tiskový mluvčí a pozdější *Director of Communications* Labouristů. Často bývá označován za Blairova hlavního „spin doctora“.

¹⁰¹ Gray, „Blair's Project in Retrospect“, 2004, s. 45.

¹⁰² De Gouveia, Philip F., *Public Diplomacy and the Blair Effect*, (Madrid: Real Instituto Elcano, 2005), s. 2.

¹⁰³ Výraz *Cool Britannia* je spojován s raným obdobím Blairovy vlády a vžil se jako označení pro novou, moderní a „cool“ tvář, již Británie prezentovala navenek. K tomuto obrazu se vehementně hlásil i premiér Blair. Více bude problematika fenoménu *Cool Britannia* probrána v následující podkapitole.

¹⁰⁴ De Gouveia, *Public Diplomacy and the Blair Effect*, 2005, s. 1-2.

„kampaně“, jak bývá často médií používáno. To samozřejmě neznamená, že by se vláda nepokoušela využít veškerých možných prostředků k propagaci dobrého jména Británie v zahraničí, právě naopak. Jednalo se však spíše o využití aktuálních okolností a komunikačních možností, nežli o předem plánovaný strategický tah. Velkou roli zde hrály zejména již zmíněné vize a osobní přesvědčení premiéra Blaira.

Mediální diskuse o měnící se tváři Británie začala již v roce 1996, kdy byla nastartována titulním článkem v americkém týdeníku *Newsweek* s názvem „*London Rules*“, který označil Londýn za „nejvíce cool město planety“.¹⁰⁵ Článek opěvoval živé londýnské kluby, mladou hudební scénu (tzv. Britpop se rychle stal mainstreamem v Británii i ve světě), atraktivní módní návrháře či dokonce výbornou kuchyni britské metropole.¹⁰⁶ Tento pohled se ze Spojených států rychle přenesl i do samotné Británie a na přelomu let 1996 a 1997 byla nálada v Anglii přirovnávána ke svému dosud nejslavnějšímu období – šedesátým létům.¹⁰⁷

Blair měl tak co se týče veřejné diplomacie velmi výhodnou výchozí pozici, jelikož v době jeho nástupu již Británie pozitivní image u zahraniční veřejnosti měla (a to zejména v USA). Slosloví „*Cool Britannia*“ se stalo oblíbeným a frekventovaným mediálním sloganem, což nabízelo vynikající příležitost k využití ke kýžené propagaci země jakožto „mladé“ a „trendy“. Velmi důležitým a neobvyklým prvkem byla vysoká angažovanost samotného premiéra v otázkách národní image. Blair se osobně setkával s populárními umělci té doby¹⁰⁸, přijímal zahraniční státníky v nejmodernějších londýnských mrakodrapech a na mezinárodní summity jezdil na kole, přičemž vše bylo hojně prezentováno v médiích.¹⁰⁹

Ve snaze ukázat světu Británii „novou, mladou a kreativní“¹¹⁰ obhajoval Tony Blair důležitost tzv. kreativního průmyslu, jelikož podle něj právě tento typ průmyslu

¹⁰⁵ McGuire, Stryker; Elliot, Michael, „London reigns: hot fashion, a pulsating club scene and lots of new money have made this the coolest city on the planet“, *Newsweek*, (4. 10. 1996), <https://global.factiva.com> (staženo 3. 4. 2014).

¹⁰⁶ Symboly fenoménu *Cool Britannia* se stali např. módní návrhář Alexander McQueen, nekonvenční umělec Damien Hirst a hudební skupiny Oasis, Blur, The Verve, Suede či Spice Girls.

¹⁰⁷ Šedesátá léta, tzv. *swinging sixties*, jsou v Británii spojovaná s nebývalým úspěchem, který britská kulturní scéna zažívala doma i v zahraničí, zejména ve Spojených státech. Viz McGuire, „London reigns: hot fashion, a pulsating club scene and lots of new money have made this the coolest city on the planet“, 1996.

¹⁰⁸ Slavnou se stala jeho recepce v Downing Street těsně po svém zvolení, kam pozval mnoho tehdejších populárních umělců, mimo jiné i členy kapely Oasis.

¹⁰⁹ Anon., „Cool Britannia“, *The Economist*, (12. 3. 1998), <http://www.economist.com/node/370877> (staženo 7. 4. 2014).

¹¹⁰ Werther, Charlotte, *Rebranding Britain: Cool Britannia, the Millennium Dome and the 2012 Olympics*, (Uppsala: Moderna Språk, 2011), s.3.

reprezentuje novou Británii a je něčím, v čem Británie celosvětově vyniká. Divadlo, móda, design, architektura nejen že přináší státu nezanedbatelný zisk, ale i utváří identitu nové Británie. Propojení politiky s kulturou bylo jedním z charakteristických rysů té doby.¹¹¹ S tím souvisela i snaha přeměnit tradičně spíše na minulosti založenou Británii na Británii hledící do budoucnosti. Jedním z prvních kroků nové labouristické vlády bylo přejmenování *Department of National Heritage* na *Department for Culture, Media and Sport*, čímž měla být vyjádřena důležitost těchto odvětví a jejich význam pro „světlu budoucnost“ země.¹¹²

Přestože v této době ještě nebyly vytvořeny institucionální struktury, jež by měly za svůj výlučný cíl koordinaci veřejné diplomacie, nejednalo se v žádném případě o nahodilou činnost. Premiér Blair zadal v roce 1997 vypracování studie o britské prezentaci v zahraničí. Výsledkem byla zpráva s názvem „*BritainTM: Renewing Our Identity*“, zpracovaná think-tankem *Demos*, blízkým labouristické straně. V ní byla celková mezinárodní image Británie označena za zpátečnickou a staromódní a to i přes to, že dílčí prvky (hudba, móda ad.) byly vnímány jako moderní. *Demos* proto navrhl vytvoření strategie, jež by propojila tyto dvě představy a ukázala by Británii jako celkově mladou, kreativní a inovativní zemi.¹¹³

Studie *BritainTM* se tak stala základem stále více organizovaných snah o pozitivní prezentaci země. Jejich primární záměr však byl stále ještě obecně propagačního charakteru a jejich účelem nebylo podporování konkrétních zahraničně-politických cílů.¹¹⁴ V roce 1998 proto vznikl tzv. *Panel 2000*, složený z poradců z veřejného i soukromého sektoru¹¹⁵, jehož cílem bylo přijít s co nejefektivnějším způsobem, jak propagovat nově navržený obraz Británie do zahraničí. V návaznosti na studii spolu také začaly poprvé v historii spolupracovat Ministerstvo zahraničí (FCO),

¹¹¹ Blackstone, Tessa, „Heritage versus a creative economy“, *The Times*, (28. 2. 1997), <https://global.factiva.com> (staženo 5. 4. 2014).

¹¹² Smith, Chris, „Ministry of all the talents“, *The Times*, (15. 7. 1997), <https://global.factiva.com> (staženo 5. 4. 2014). (V překladu „Ministerstvo pro národní dědictví“ a „Ministerstvo pro kulturu, média a sport“).

¹¹³ Leonard, *BritainTM: Renewing Our Identity*, 1997, s. 59.

¹¹⁴ „Panel 2000: Towards a Cool Britannia“, Official Website of Panel 2000, <http://wwp.millennium-dome.com/info/panel2000.htm> (staženo 8. 4. 2014).

¹¹⁵ Členem Panelu 2000 byli např. labouristický expert na komunikaci Peter Mandelson, předseda British Airways Sir Colin Marshall či módní návrhářka Stella McCartney.

Centrála cestovního ruchu (*British Tourist Authority*) a British Council za účelem většího propojení složek zodpovědných za management veřejného obrazu Británie.¹¹⁶

Ačkoli není v možnostech této práce hodnotit dopad přijatých opatření na zahraniční veřejnost, je možné uvést některá data. Např. počet příjezdů turistů v roce 1998 dosáhl doposud nejvyššího čísla v historii.¹¹⁷ Také výše zahraničních investic vzrostla.¹¹⁸ Avšak kvůli časté mediální presenci začala být *Cool Britannia* brzy vnímána spíše ironicky a Blairovy snahy byly doma brzy hodnoceny spíše jako kontraproduktivní. Byl kritizován za přílišné vynakládání vládních prostředků na „zbytečnou“ veřejnou diplomacii, za omezený záběr aktivit (koncentrujících se pouze na kulturu a vynechávajících odvětví jako technologie či výrobní průmysl) a za kladení většího důrazu na styl, než na obsah.¹¹⁹ S blížícím se milénium se britské kouzlo vytrácelo.

Souhrnně lze tedy říct, že z hlediska tvorby koncepcí veřejné diplomacie hrály během Blairova prvního volebního období¹²⁰ největší roli vnitřní změny na politické scéně, snaha představitelů nové vlády nově definovat jak Labouristickou stranu, tak i celou zemi, a v neposlední řadě osobní přesvědčení premiéra Blaira a jeho silný mediální obraz. Veřejná diplomacie byla praktikována, avšak snahy o větší strategické plánování a užší propojení se zahraniční politikou přišly až v Blairově druhém funkčním období.

3.3. Historické souvislosti 2001-2007

Ve druhém Blairově období nastala ve vedení veřejné diplomacie výrazná změna, zapříčiněna více než čím jiným silným vnějším impulzem, jímž byly teroristické útoky 11. září 2001 a následné vyhlášení války proti teroru Spojenými státy, ke kterým se

¹¹⁶ „Panel 2000: Towards a Cool Britannia“, Official Website of Panel 2000, <http://www.millennium-dome.com/info/panel2000.htm> (staženo 8. 4. 2014).

¹¹⁷ V roce 1996 navštívilo Británii 25,163 milionů turistů, v roce 1997 25,514 milionů a v roce 1998 25,745 milionů. Poté ovšem opět klesl. Zdroj: ONS, <http://www.ons.gov.uk/>.

¹¹⁸ Gelb, Norman, „Grumbling through prosperity: Britain after 18 years of Tory rule“, *The New Leader*, (7. 4. 1997), <https://global.factiva.com> (staženo 5. 4. 2014).

¹¹⁹ McGuire, Stryker, „This time I've come to bury Cool Britannia“, *The Observer*, (29. 3. 2009), <http://www.theguardian.com/politics/2009/mar/29/cool-britannia-g20-blair-brown> (staženo 5. 4. 2014).

¹²⁰ Další volby proběhly 7. června 2001. Labour Party zvítězila se ztrátou 5 křesel oproti původnímu stavu.

Británie brzy přidala.¹²¹ Angažovanost Británie ve válkách v Afghánistánu a Iráku potom poskytla potřebu pro mnohem více koordinované akce a mnohem konkrétněji definované priority. Vnější okolnosti se tak staly spouštěčem patrně doposud největších změn v organizaci a tvorbě britské veřejné diplomacie. Veřejná diplomacie byla nyní členy vlády vnímána jako významný nástroj pro zahraniční a bezpečnostní politiku země.

Teroristické útoky z 11. září byly impulzem pro vypracování již zmiňované zásadní přezkumné zprávy Lorda Wiltona (2002), v návaznosti na jejíž doporučení byly vytvořeny společné zastřešující strategie určené pro ministerstvo zahraničí a pro hlavní aktéry veřejné diplomacie, Britskou radu a BBC World Service.¹²² Národní bezpečnost se stala středobodem zahraniční politiky a minimalizace teroristických hrozeb spolu s nešířením zbraní hromadného ničení byly v roce 2003 ministerstvem zahraničí označeny za úplně první z osmi nově definovaných strategických priorit.¹²³ Je zajímavé si povšimnout, že podobné události jako 11. září (ačkoli v menším měřítku), jako byly např. bombové útoky v Madridu v březnu 2004 či v Londýně v červenci 2005, už neměly na změnu zahraničně-politických priorit ani v nejmenším takový vliv.

Kromě obsahové stránky, o které bude hovořit následující podkapitola, nastala po roce 2001 zřetelná změna také v geografickém zaměření veřejně-diplomatických snah. Zatímco do té doby byly jednou z hlavních zemí, kde se Británie snažila si získat veřejnost, Spojené státy, nyní bylo možné sledovat přesunutí prioritního zájmu především na islámské země.¹²⁴ Dále pak novými prioritními zeměmi pro veřejnou diplomacii byly určeny rychle se rozvíjející ekonomické velmoci (Brazílie, Rusko, Indie, Čína, JAR) a kandidátské země EU.¹²⁵ Tyto země, spolu se zeměmi Commonwealthu, se také nejčastěji objevují mezi strategickými prioritami Británie, jež

¹²¹ Lunn et al., *British foreign policy since 1997*, 2008, s. 89.

¹²² Lord Wilton, *Changing Perceptions: Review of Public Diplomacy*, 2002, s. 38-39.

¹²³ Foreign and Commonwealth Office, *UK International Priorities: A Strategy for the FCO*, (prosinec 2003), <http://image.guardian.co.uk/sys-files/Politics/documents/2003/12/02/FCOStrategyFullFinal.pdf> (staženo 11. 5. 2014), s. 30.

¹²⁴ Lord Wilton, *Changing Perceptions: Review of Public Diplomacy*, 2002, s. 39.

¹²⁵ *Ibid.* (V roce 2003 tím byly myšleny zejména země vstupující do EU v roce 2004. Po rozšíření 2004 se tyto priority přesunuly na další kandidátské země.)

definoval nový ministr zahraničí Jack Straw¹²⁶ ve strategickém rámci pro FCO z roku 2003.¹²⁷

3.4. Koncepce veřejné diplomacie 2001-2007

Vnější krize v podobě útoků z 11. září tak odhalila některé nefunkčnosti dosavadního systému a katalyzovala vnitřní změny. Nastalé změny byly bezesporu rozsáhlé, avšak nutno podotknout, že ve své podstatě velice reaktivní a nejméně zpočátku zabývající se čistě řešením bezprostředního problému. Již zde nebylo místo pro hravé koketování se zahraničními médii ve stylu *Cool Britannia*. Tento přístup vystřídaly méně nápadné, ale zato konkrétněji zacílené projekty. Mark Leonard vnímá podobné vnější šoky jako vhodné příležitosti pro změny paradigmatu veřejné diplomacie.¹²⁸ Nicméně ne všichni autoři se shodují, že tyto změny, jež více podřídili veřejnou diplomacii národnímu zájmu, byly nutně k lepšímu. Naopak v očích některých se britská veřejná diplomacie v tomto období nebezpečně přiblížila propagandě.¹²⁹

Bezprostředně po útocích přijala vláda několik veřejně-diplomatických opatření. Především ministerstvo zahraničí ve spolupráci s Downing Street okamžitě převzalo kontrolu nad šířením zpráv. Byl zřízen tzv. „*incident room*“ pro kontrolu informací a desinformací, jež se v nastalé krizi rychle šířily.¹³⁰ V kooperaci s USA a Pákistánem byla vytvořena Koaliční informační centra (*Coalition Information Centres*) a v rámci samotného ministerstva vznikla speciální jednotka pro islámská média (*Islamic Media Unit*). Ta měla za úkol koordinovat zprávy, jež se o Británii dostávají do muslimských zemí, zprostředkovávat informace v arabštině a získávat tak u muslimské veřejnosti větší podporu pro britské politické záměry.¹³¹ Zároveň také začalo vysílání *British Satellite News* (BSN), zpravodajského kanálu taktéž financovaného ministerstvem zahraničí.¹³²

¹²⁶ Jack Straw nahradil Robina Cooka po volbách v roce 2001 a post zastával do roku 2006, kdy byl vystřídán Margaret Beckettovou.

¹²⁷ Foreign and Commonwealth Office, *UK International Priorities: A Strategy for the FCO*, 2003, s. 30-43.

¹²⁸ Leonard, *Public Diplomacy*, 2002, s. 31.

¹²⁹ Viz např. Cull, Nicholas J., *Public Diplomacy: Lessons from the Past*, (Los Angeles: Figueroa Press, 2009) nebo Fisher, Ali, „Public Diplomacy in the United Kingdom“, *The Present and Future of Public Diplomacy: A European Perspective*, (Madrid: Conference on Public Diplomacy, 2006).

¹³⁰ Leonard, *Public Diplomacy*, 2002, s. 34.

¹³¹ Ibid.

¹³² Miller, David, „The propaganda we pass off as news around the world“, *The Guardian*, (15. 2. 2006), <http://www.theguardian.com/politics/2006/feb/15/media.television> (staženo 10. 5. 2014).

Jak Islámská mediální jednotka, tak BSN byly oživeny opět v roce 2003 při rozsáhlé kampani na získání podpory zahraniční veřejnosti v počáteční fázi války v Iráku.¹³³ Alistair Campbell tehdy označil práci Islámské mediální jednotky za „proti-propagandu“ potřebnou pro negování irácké propagandy a pro přiblížení koaličního úhlu pohledu zahraniční muslimské veřejnosti.¹³⁴ Zpravodajství BSN bylo pak používáno k poskytování informací zahraničním (zejména arabským, jelikož zprávy byly poskytovány v arabštině spolu s angličtinou) rozhlasovým a televizním stanicím, jež pak mohli vysílat informace dále. Důraz byl kladen na zprostředkovávání „britského úhlu pohledu“ na aktuální světové události.¹³⁵

Kontroverzní BSN ovšem čelily mnohé kritice a to ze dvou důvodů. Prvním, poměrně očividným, byly vykazované rysy státní propagandy. Netransparentní systém řízení organizace a často velmi jednostranně podané informace byly snadným terčem kritiky. Druhý argument osočoval BSN z úmyslného očeňování Spojených států, britského koaličního partnera ve válce, u zahraniční veřejnosti.¹³⁶ Distancování se od USA, jež BSN prezentovalo, bylo britským pokusem o reakci na veřejný názor doma i ve světě. Doma převládal pocit, že Blair příliš slepě následuje rozhodnutí amerického prezidenta Bushe, což oslabuje britskou mocenskou pozici. Pocit v muslimském světě, kam aktivity BSN zejména mířily, byl pocit silných antipatií vůči všemu americkému. Proto se britská veřejná diplomacie snažila prosadit více evropský a hlavně co nejvíce neamerický obraz Británie.¹³⁷

Dalším projektem, jenž byl uveden do provozu bezprostředně po 11. září, byl program *Connecting Futures* koordinovaný Britskou radou. Tento program byl zacílený na sblížení muslimů a křesťanů na mezilidské úrovni.¹³⁸ Program trval až do roku 2005 a skrze využití internetu a mezistátních výměn propojoval mladé lidi z menšinových komunit v Británii s mladými lidmi z Pákistánu, Bangladéše, Malajsie, Indonésie, Saudské Arábie, Íránu, Egyptu, Turecka, Nigérie a z Palestinských teritorií.

¹³³ Po invazi do Iráku v roce 2003 zde byla rovněž založena nová televizní stanice *Towards Freedom TV*, jež byla řízena společně americkým ministerstvem obrany a britským ministerstvem zahraničí. Jejím účelem bylo přenášet informace od koalice místním obyvatelům a nakonec měla být nahrazena vlastní iráckou televizí.

¹³⁴ Jones, George, „Blair calls for campaign to rebut 'negative' Arab media“, *The Telegraph*, (1. 4. 2003), <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/middleeast/iraq/1426263/Blair-calls-for-campaign-to-rebut-negative-Arab-media.html> (staženo 11. 5. 2014).

¹³⁵ Lord Carter of Coles, *Public Diplomacy Review*, 2005, s. 49.

¹³⁶ Miller, „The propaganda we pass off as news around the world“, 2006.

¹³⁷ Gray, „Blair's Project in Retrospect“, 2004, s. 46.

¹³⁸ Lord Wilton, *Changing Perceptions: Review of Public Diplomacy*, 2002, s. 10.

Hlavním záměrem projektu bylo lepší porozumění muslimským kulturám a naopak přispění k pochopení kultury britské u zahraniční muslimské mládeže. *Connecting Futures* byl pro své čistě kulturní zaměření a systematickou dlouhodobou práci hodnocen kladně.¹³⁹

I tak ale počínání Britské rady v muslimských zemích bylo nyní více než dříve kontrolováno vládou z Londýna a byl kladen větší tlak na jeho propojení se strategickými prioritami ministerstva zahraničí. Proti tomu se zástupci Britské rady ohradili s tím, že zejména po započetí války v Iráku je zásadní, aby Britská rada na Blízkém východě i jinde byla vnímána jako organizace „britská, ale ne vládní“.¹⁴⁰ Ze strany Britské rady proto v tomto období naopak přicházela tendence k distancování se od oficiální vládní politiky. Trvání na nezávislosti a důraz na reprezentaci „nevládních hlasů Británie“ byl tak patrně jedním z důvodů, proč aktivity Britské rady nebyly ani v této době považovány za propagandu.¹⁴¹

Také činnost rádiové služby BBC World Service byla ovlivněna událostmi z 11. září 2001. Téměř okamžitě stoupl počet posluchačů v arabštině, perštině, urdštině, pašštině a uzbečtině. Vysílání do zemí Blízkého východu a jihozápadní Asie bylo proto posíleno.¹⁴² Zástupci BBC World Service však ještě přísněji trvali na zachování nestrannosti a nezávislosti na vládě, jelikož tyto vlastnosti jsou největší zárukou mezinárodní věrohodnosti služby. V roce 2003 bylo doporučeno založení přidruženého televizního kanálu BBC vysílajícího pouze v arabštině a financovaného ze státního rozpočtu.¹⁴³ Po delším vyjednávání podmínek se nakonec BBC World Service částečně přizpůsobil novým strategickým prioritám. V roce 2005 bylo odsouhlaseno založení zpravodajské stanice *BBC Arabic TV* s tím, že redakční nezávislost zůstane plně zachována, aby nezavdala pochybám o objektivitě. Služba byla nakonec spuštěna až v roce 2008.¹⁴⁴

Přestože 11. září a „válka proti teroru“ byly jednoznačně nejsilnějšími impulzy, jež ovlivnily strategické směřování britské veřejné diplomacie, nebyly samozřejmě jedinými událostmi, které na její vývoj měly vliv. Jelikož se však jednalo o dlouhodobý

¹³⁹ Leonard, *Public Diplomacy*, 2002, s. 47-48.

¹⁴⁰ Lunn et al., *British foreign policy since 1997*, 2008, s. 91.

¹⁴¹ Ibid.

¹⁴² Lord Wilton, *Changing Perceptions: Review of Public Diplomacy*, 2002, s. 10.

¹⁴³ Jendím z důvodů pro toto doporučení bylo zjištění, že stanice BBC byla v arabsky mluvících zemích v průměru vnímána jako důvěryhodnější zdroj než místní stanice. Leonard, Mark; Smewing, Conrad, *Public Diplomacy and the Middle East*, (Londýn: The Foreign Policy Centre, 2003), s. 73-74.

¹⁴⁴ Lunn et al., *British foreign policy since 1997*, 2008, s. 114.

geopolitický vývoj, nebyly reakce ze strany Británie zdaleka tak radikální. Za zmínění jistě stojí projekt *Think UK*, jenž byl spuštěn v roce 2003 v návaznosti na stále rostoucí ekonomický potenciál Číny. Kampaň měla za cíl skrze různorodé akce ukázat široké i odborné čínské veřejnosti kreativní a inovativní stránku Británie. Byla řízená i financovaná přímo ministerstvem zahraničí a stala se svého času nejdražší veřejně-diplomatickou kampaní.¹⁴⁵ Návratnost této investice však byla Komisí pro zahraniční politiku britského parlamentu zhodnocena velice kriticky a byl zde dokonce zpochybňován samotný systém propojení vládních cílů s iniciativami veřejné diplomacie.¹⁴⁶

Jako poslední stojí za zmínku vývoj britské veřejné diplomacie ve střední a východní Evropě, jež byl zásadně ovlivněn vstupem většiny těchto zemí do Evropské unie v roce 2004. Geopolitická změna měla za následek na jedné straně např. ukončení vysílání BBC World Service v polštině, maďarštině, slovenštině, slovinštině (2005), chorvatštině a češtině (2006), zdůvodněné změnou priorit a těsným rozpočtem.¹⁴⁷ Na druhou stranu v roce 2004 byla zahájena kampaň *Crossroads for Ideas*, přímo zaměřená na navázání kontaktu s veřejností v nově přistoupivších státech EU.¹⁴⁸ Kampaň byla společně koordinovaná a kofinancována ministerstvem zahraničí a Britskou radou¹⁴⁹, což odpovídalo tehdejšímu trendu vzájemnému propojování veřejně-diplomatických aktivit. Hodnocení návratnosti projektu ovšem ani zde nebylo příliš pozitivní.¹⁵⁰

Pokud bychom tedy měli shrnout a srovnat vývoj veřejné diplomacie v Británii před a po roce 2001, je zde zřetelný posun zájmů. Zatímco do roku 2001 byla veřejná diplomacie charakterizována důrazem na projekci pozitivní, mladé a moderní tváře Británie do zahraničí a pouze velmi volnou spoluprací jednotlivých institucí, od roku 2001 můžeme pozorovat cílené zkonkretizování strategických cílů veřejné diplomacie a úmyslné propojení těchto cílů s krátkodobými a dlouhodobými strategickými prioritami

¹⁴⁵ Podle dostupných zdrojů stála kampaň, trvající 6 měsíců, 10 milionů liber. Ministerstvo zahraničí na ní poskytlo prostředky skrze nově vzniklý *Public Diplomacy Campaign Fund*. Viz Simpson, Peter, "FCO holds pitch to assist in rebrand of UK in China", *PR Week*, (7. 2. 2003), <http://www.prweek.com/article/169975/international-fco-holds-pitch-assist-rebrand-uk-china> (staženo 13. 5. 2014).

¹⁴⁶ Foreign Affairs Committee, *Third Report*, 2006, odstavec 60-61.

¹⁴⁷ Lord Carter of Coles, *Public Diplomacy Review*, 2005, s. 75.

¹⁴⁸ Jmenovitě se týkala těchto osmi zemí: ČR, Slovensko, Slovinsko, Polsko, Maďarsko, Litva, Lotyšsko a Estonsko. Viz „British Council. Crossroads for Ideas“, Official Website of British Council, <http://www.britishcouncil.org/czechrepublic/czechrepublic-governance/czechrepublic-governance-crossroads.htm> (staženo 8. 4. 2014).

¹⁴⁹ Opět bylo využito prostředků z *Public Diplomacy Campaign Fund*, který v letech 2004-05 disponoval 2,35 miliony liber. Viz Lord Carter of Coles, *Public Diplomacy Review*, 2005, s. 37.

ministerstva zahraničí, stejně tak jako pevnější propojení jednotlivých aktérů.¹⁵¹ Jednorázové vnější krize se tak ukázaly jako daleko vlivnější impulzy než dlouhodobější proměny geopolitického uspořádání.

Závěr

Práce zkoumala vývoj veřejné diplomacie ve Spojeném království v letech 1997 až 2007. Konkrétními vytyčenými cíli pak bylo nejprve nastítnit akademickou debatu ohledně samotné definice veřejné diplomacie, náplně veřejně-diplomatických aktivit a organizace jejich institucí uvnitř státního aparátu. Zde autorka došla k závěru, že platných definic existuje opravdu mnoho a s termínem lze tedy poměrně flexibilně manipulovat tak, aby odpovídal konkrétní záměru dané vlády. Zároveň se akademikové hledící na problém z normativního úhlu pohledu shodují na tom, že hranice mezi veřejnou diplomacií a propagandou je velmi tenká, a je proto nutné být velice opatrný na jejich odlišení. Čím více je pak stát zapojen do procesu tvorby a řízení veřejně-diplomatických plánů a programů, tím vyšší je nebezpečí sklouznutí do roviny propagandy.

S tím souvisí i druhý závěr, jež vyplývá z názorů ve většině použité literatury, totiž že čím vzdálenější jsou instituce veřejné diplomacie od institucí vládních, tím důvěryhodnější a efektivnější jsou jejich projekty. To je však v přímém rozporu s dalším názorem, často zastávaným zejména politiky, ale i mnohými akademiky, že veřejná diplomacie může fungovat jako účinný nástroj zahraniční politiky, zvláště jako prostředek pro zvýšení soft power. Tento konflikt mezi nezávislostí na státu a snahou vytěžit potenciál pro národní účely je dobře patrný i na britské scéně. Vedení veřejné diplomacie v období 1997-2007 bylo chaotické. Několikrát za tuto dobu se změnily názvy i složení hlavních institucí (*Public Diplomacy Strategy Board* a *Public Diplomacy Board*), jež za její koordinaci nesly zodpovědnost, a vztah hlavních vykonavatelů (British Council a BBC World Service) k hlavnímu financovateli (ministerstvo zahraničních věcí) byl neustálým předmětem diskuzí.

Na tuto skutečnost navazuje i poslední otázka, na niž se práce pokoušela nalézt odpověď: jaké jsou hlavní impulzy, které zapříčiňují změny ve vedení veřejné

¹⁵⁰ Foreign Affairs Committee, *Third Report*, 2006, odstavec 60-61.

¹⁵¹ Cull, *Public Diplomacy: Lessons from the Past*, 2009, s. 6.

diplomacie a ovlivňují tvorbu jejich strategií? Na základě analýzy případu Velké Británie mezi lety 1997 a 2007 pak autorka došla k závěru, že příčiny jsou vnitřní a vnější. Jak vyplývá z britské zkušenosti, k prvním změnám především v samotném vnímání a uznávání veřejné diplomacie jako relevantního konceptu zahraniční politiky došlo ihned v roce 1997 po nástupu Tonyho Blaira na post premiéra. Bylo to dáno především změnou na domácí politické scéně, snahou nové vlády se odlišit od té staré, rozvojem multimediální komunikace a osobními inklinacemi nového premiéra. Přestože se první léta Blairovy vlády ztotožnila s fenoménem *Cool Britannia* a on sám jej i propagoval, nejednalo se v žádném případě o systematickou a koordinovanou kampaň. Priority hlavních veřejně-diplomatických aktérů, Britské rady a BBC World Service, tehdy nebyly nijak navázány na priority zahraniční politiky.

Změnu přinesl rok 2001 a teroristické útoky v USA. Británie, jakožto blízký partner Spojených států, revidovala své zahraničně-politické priority a britští politici projeví snahu více usměrňovat veřejnou diplomacii tak, aby korespondovala s národním zájmem. Byla provedena kritická evaluace dosavadního fungování veřejné diplomacie (revize Lorda Wiltona 2002 a následná revize Lorda Cartera 2005). Vůbec poprvé zde byla veřejná diplomacie takto zevrubně zkoumána a byly podniknuty kroky k její větší integraci se zahraniční politikou. Vznikla již zmíněná nová rada určující jednotné strategie a prioritní oblasti. Byly založeny nové programy a iniciativy soustředící se zejména na muslimské země. *Cool Britannia* ustoupila sofistikovanějším, ale méně nápadným projektům. Podobné změny ve veřejně-diplomatických strategiích nastaly i s přístupem zemí střední a východní Evropy do EU či vlivem ekonomického nárůstu Číny.

Celkově ze zjištěných informací vyplývá, že ačkoli faktory mající vliv na formování veřejné diplomacie mohou být vnitřního i vnějšího charakteru, jsou to spíše ony vnější impulzy, jež dokáží katalyzovat hlubší změnu. Jinými slovy je možné říct, že změny v mezinárodním politickém a ekonomickém prostředí mají větší vliv na proces tvorby veřejně-diplomatických plánů a strategií, nežli změny vnitropolitické. Tento závěr samozřejmě odpovídá charakteru samotné veřejné diplomacie, jež se soustředí na zahraniční, nikoliv domácí veřejnost. Je však zajímavé, že v britském případě měly tyto vnější katalyzátory opravdu mnohem silnější dopad než ty vnitřní a zapříčinily klíčové změny v celkové organizaci britské veřejné diplomacie, jejím vnímání a jejím vztahu s vládou.

Summary

The purpose of the thesis '*Soft power in practice - a study of British public diplomacy between 1997 and 2007*' is to examine the possibilities and limits of public diplomacy when it is employed by the state as an instrument of soft power. It is based on a case study of the developments of public diplomacy strategies of the United Kingdom during the period between 1997 and 2007. This era serves as a very suitable case for the study due to the major changes that have occurred in the domain of public diplomacy. The thesis looks closely at the workings of the key public diplomacy bodies in the United Kingdom; *British Council* and *BBC World Service*, and reflects the changes in their organisation, as well as their policy. It also critically evaluates the relationship between these bodies and the central British government, in this case represented mostly by the *Foreign and Commonwealth Office (FCO)*.

In the first chapter, relevant theoretical background on the notion of public diplomacy and its relation to soft power is presented, including its various possible definitions and methods of its implementation. These methods, based on the theory of Nicholas J. Cull, encompass listening, advocacy, cultural diplomacy, exchange and international broadcasting. The significance of public diplomacy as a means of soft power, defined by Joseph Nye, is also examined in this chapter. It concludes with a critical reflection of the boundaries between the practices of public diplomacy and those of its closely related yet much more infamous concept - propaganda.

The second chapter then goes on to examine the organisational and institutional structures of public diplomacy in the United Kingdom. It investigates the relationship between public diplomacy and foreign policy and introduces the ongoing debate concerning this issue in the UK. Based on the prevailing academic opinion, it can be concluded that public diplomacy is most effective when it is distanced from the policies of the government. However, in practice this turns out to be a conflicting issue as it is the government that finances public diplomacy agencies and there is therefore pressure on their strategies to comply with the broader foreign policy objectives of the FCO. This is also reflected in the chaotic way of organising public diplomacy activities through bodies such as *Public Diplomacy Strategy Board* and *Public Diplomacy Board*.

The final chapter analyses the actual public diplomacy campaigns and programmes that have been implemented by the UK between 1997 and 2007. The main focus is placed on the identification and evaluation of the impulses that had catalysed

the most radical changes in the conduct of British public diplomacy. Campaigns studied include *Cool Britannia*, *Connecting Futures*, *Think UK* and *Crossroads for Ideas*. The personal attitude of the new Prime Minister, Tony Blair, and changes brought about by New Labour are seen as internal factors of influence. However, the thesis concludes that external factors, such as the terrorist attacks of 9/11, the accession of Central and Eastern European countries to the EU in 2004 or the changing global balance of power and rise of the BRIC states, had a much greater impact.

Použitá literatura

Primární prameny

Cook, Robin, "Robin Cook's speech on the government's ethical foreign policy", *The Guardian*, (12. 5. 1997),
<http://www.theguardian.com/world/1997/may/12/indonesia.ethicalforeignpolicy>
 (staženo 10. 5. 2014).

Foreign Affairs Committee, „Foreign Affairs“, *Third Report*, (29. 3. 2006),
<http://www.publications.parliament.uk/pa/cm200506/cmselect/cmcaff/903/90302.htm>
 (staženo 13. 3. 2014).

Foreign Affairs Committee, "FCO Public Diplomacy: The Olympic and Paralympic Games 2012", *Second Report*, (26. 1. 2011),
<http://www.publications.parliament.uk/pa/cm201011/cmselect/cmcaff/581/58102.htm>
 (staženo 13. 3. 2014).

Foreign and Commonwealth Office, *UK International Priorities: A Strategy for the FCO*, (prosinec 2003), <http://image.guardian.co.uk/sys-files/Politics/documents/2003/12/02/FCOStrategyFullFinal.pdf> (staženo 11. 5. 2014).

House of Lords Select Committee, „Soft Power and UK's Influence“, *Inquiry*, (20. 6. 2013), <http://www.parliament.uk/documents/lords-committees/soft-power-uk-influence/c100613Ev1original.pdf> (staženo 13. 3. 2014).

Lord Carter of Coles, *Public Diplomacy Review*, (prosinec 2005),
<http://www.britishcouncil.org/home-carter-report> (staženo 13. 3. 2014).

Lord Wilton, *Changing Perceptions: Review of Public Diplomacy*, (březen 2002),
http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20121212135632/http://www.fco.gov.uk/File/s/kfile/PDWiltonReview_March2002.pdf (staženo 13. 3. 2014).

Select Committee on Soft Power and the UK's Influence, "Persuasion and Power in the Modern World", *First Report*, (11. 3. 2014)

<http://www.publications.parliament.uk/pa/ld201314/ldselect/ldsoftpower/150/15002.htm> (staženo 2. 4. 2014).

Sekundární literatura

Anholt, Simon, "Branding Places and Nations", *Brands and Branding*, (Londýn: The Economist, 2003): 213-227.

Anon., „Cool Britannia”, *The Economist*, (12. 3. 1998), <http://www.economist.com/node/370877> (staženo 7. 4. 2014).

Blackstone, Tessa, "Heritage versus a creative economy", *The Times*, (28. 2. 1997), <https://global.factiva.com> (staženo 5. 4. 2014).

Blitz, James, "UK to boost impact through 'public diplomacy'", *Financial Times*, (10. 7. 2008), <http://www.ft.com/cms/s/0/2b32f4f4-4e0e-11dd-820e-000077b07658.html#axzz2F7DyAVsM> (staženo 13. 3. 2014).

Cull, Nicholas J., *Public Diplomacy: Lessons from the Past*, (Los Angeles: Figueroa Press, 2009).

De Gouveia, Philip F., *Public Diplomacy and the Blair Effect*, (Madrid: Real Instituto Elcano, 2005).

Fisher, Ali, „Public Diplomacy in the United Kingdom“, *The Present and Future of Public Diplomacy: A European Perspective*, (Madrid: Conference on Public Diplomacy, 2006).

Gelb, Norman, "Grumbling through prosperity: Britain after 18 years of Tory rule", *The New Leader*, (7. 4. 1997), <https://global.factiva.com> (staženo 5. 4. 2014).

Gilboa, Eytan, "Searching for a Theory of Public Diplomacy", *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 616, no. 1 (1. 3. 2008): 55-77.

Gray, John, „Blair's Project in Retrospect“, *Chatham House: International Affairs*, 80, č. 1, (leden 2004): 39-48.

Hayden, Craig, „Envisioning a Multidisciplinary Research Agenda for Public Diplomacy“, *E-International Relations*, (11. 1. 2013) <http://www.e-ir.info/2013/01/11/envisioning-a-multidisciplinary-research-agenda-for-public-diplomacy/> (staženo 12. 2. 2014).

Henrickson, Alan K., „What Can Public Diplomacy Achieve?“, *Discussion Papers in Diplomacy*, (Haag: Netherlands Institute of International Relations 'Clingendael', 2006).

Jones, George, „Blair calls for campaign to rebut 'negative' Arab media“, *The Telegraph*, (1. 4. 2003),

<http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/middleeast/iraq/1426263/Blair-calls-for-campaign-to-rebut-negative-Arab-media.html> (staženo 11. 5. 2014).

Leonard, Mark, *BritainTM: Renewing Our Identity*, (Londýn: Demos, 1997).

Leonard, Mark, ed., *Public Diplomacy*, (Londýn: The Foreign Policy Centre, 2002).

Leonard, Mark; Smewing, Conrad, *Public Diplomacy and the Middle East*, (Londýn: The Foreign Policy Centre, 2003).

Leonard, Mark; Small, Andrew, *British Public Diplomacy in the 'Age of Schisms'*, (Londýn: The Foreign Policy Centre, 2005).

Lunn, Jon; Miller, Vaughne; Smith, Ben, *British foreign policy since 1997*, House of Commons Library Research Paper 08/56, (23. 6. 2008), <http://www.parliament.uk/briefing-papers/RP08-56> (staženo 13. 2. 2014).

McGuire, Stryker; Elliot, Michael, "London reigns: hot fashion, a pulsating club scene and lots of new money have made this the coolest city on the planet", *Newsweek*, (4. 10. 1996), <https://global.factiva.com> (staženo 3. 4. 2014).

McGuire, Stryker, „This time I've come to bury Cool Britannia“, *The Observer*, (29. 3. 2009), <http://www.theguardian.com/politics/2009/mar/29/cool-britannia-g20-blair-brown> (staženo 5. 4. 2014).

Melissen, Jan, ed., *The New Public Diplomacy: Soft Power in International Relations*, (Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2005).

Miller, David, "The propaganda we pass off as news around the world", *The Guardian*, (15. 2. 2006), <http://www.theguardian.com/politics/2006/feb/15/media.television> (staženo 10. 5. 2014).

Nye, Joseph, *Soft Power: The Means To Success In World Politics*, (New York: PublicAffairs, 2004).

Nye, Joseph, „Get Smart: Combining Hard and Soft Power“, *Foreign Policy*, (červenec/srpen 2009), <http://www.foreignaffairs.com/articles/65163/joseph-s-nye-jr/get-smart?page=1> (staženo 12. 2. 2014).

Rendon, Jim, "Business: When Nations Need A Little Marketing", *The New York Times*, (23. 11. 2003), <http://www.nytimes.com/2003/11/23/business/business-when-nations-need-a-little-marketing.html?pagewanted=all&src=pm> (staženo 13. 2. 2014).

Simpson, Peter, "FCO holds pitch to assist in rebrand of UK in China", *PR Week*, (7. 2. 2003), <http://www.prweek.com/article/169975/international-fco-holds-pitch-assist-rebrand-uk-china> (staženo 13. 5. 2014).

Smith, Chris, „Ministry of all the talents“, *The Times*, (15. 7. 1997), <https://global.factiva.com> (staženo 5. 4. 2014).

Snow, Crocker Jr., "Public Diplomacy Practitioners: A Changing Cast of Characters", *Tufts Fletcher School Website*, <http://fletcher.tufts.edu/Murrow/Readings/Definitions> (staženo 12. 2. 2014).

Thorpe, Vanessa, "Fears for BBC World Service independence following funding switch", *The Guardian*, (2. 3. 2012), <http://www.guardian.co.uk/media/2012/mar/02/bbc-world-service-independence-funding-switch> (staženo 14. 3. 2014).

Tiedeman, Anna, "Islamic Republic of Iran Broadcasting: Public Diplomacy or Propaganda?", *The Fletcher School Online Journal for issues related to Southwest Asia and Islamic Civilization*, čl. 5 (jaro 2005), <http://fletcher.tufts.edu/Al-Nakhlah/Archives/~media/Fletcher/Microsites/al%20Nakhlah/archives/pdfs/tiedeman.pdf> (staženo 12. 2. 2014).

Tomalová, Eliška, "Francouzská zahraniční kulturní politika", *Sborník západoevropských studií*, (Praha: Karolinum, 2006).

Tomalová, Eliška, *Kulturní diplomacie: Francouzská zkušenost*, (Praha: ÚMV, 2008).

Van Ham, Peter, "Two Cheers for Public Diplomacy and Place Branding", *E-International Relations*, (2. 9. 2012), <http://www.e-ir.info/2012/09/02/two-cheers-for-public-diplomacy-and-place-branding/> (staženo 12. 2. 2014).

Werther, Charlotte, *Rebranding Britain: Cool Britannia, the Millennium Dome and the 2012 Olympics*, (Uppsala: Moderna Språk, 2011).

Webové stránky

„BBC World Service. About“, Official Website of BBC, <http://www.bbc.co.uk/worldserviceradio/help> (staženo 8. 4. 2014).

„British Council. Geographic Facts“, Official Website of British Council, <http://www.britishcouncil.org/about/facts-about-us#geographic> (staženo 8. 4. 2014).

„British Council. Timeline“, Official Website of British Council, <http://www.britishcouncil.org/about/timeline> (staženo 8. 4. 2014).

„British Council. Crossroads for Ideas“, Official Website of British Council, <http://www.britishcouncil.org/czechrepublic/czechrepublic-governance/czechrepublic-governance-crossroads.htm> (staženo 8. 4. 2014).

„Panel 2000: Towards a Cool Britannia“, Official Website of Panel 2000, <http://www.millennium-dome.com/info/panel2000.htm> (staženo 8. 4. 2014).